מגילת סתרים

מסכת פורים

נדפס על יד דניאל בן קורנילייו
אל״ל קיכ״ל בחדש אדר
בשנת שי״ב לפ״ק
פה

ויניציא

שיר חברו רבי שלמה בן גבירול· על משה הכילי אשר זימנו לסעודת פורים וככלות היין לפניו לקח בידו גביע מלא מים וישא משלו ויאמר:

בִּכְלוֹת יֵינִי תֵּרַד עֵינִי פַּלְגֵי מַיִם:

שִׁבְעִים הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים וְיָבְחִידוּם תִּשְׁעִים שָׂרִים
שָׁבְתוּ שִׁירִים כִּי פֶּה שָׁרִים מָלֵא מַיִם מָלֵא מַיִם:
בכלות

לֶחֶם לָאוֹכֵל אֵיךְ יִטְעַם אוֹ אֵיךְ לַחֵיךְ מַאֲכָל יִנְעַם
עֵת בַּגְּבִיעִים לִפְנֵי הָעָם יִתֵּן מַיִם יִתֵּן מַיִם:
ככלות

מֵי יַם סוּף בֶּן עַמְרָם הוֹבִישׁ וִיאוֹרֵי מִצְרַיִם הִבְאִישׁ
אָכֵן כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ יִזַּל מַיִם יִזַּל מַיִם:
ככלות

הִנְנִי רֵיעַ לִצְפַרְדֵּעַ עִמּוֹ אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ:
כִּי כָמוֹהוּ פִּי יוֹדֵעַ שִׁיר הַמַּיִם שִׁיר הַמַּיִם:
ככלות

נָזִיר יִהְיֶה לִפְנֵי מוֹתוֹ כִּבְנֵי רֵכָב יִהְיֶה דָּתוֹ:
יִהְיוּ בָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ שׁוֹאֲבֵי מַיִם שׁוֹאֲבֵי מַיִם:
בכלות

חבקבוק

קבל תורה מכרמי ומסרה לנוח ונוח ללוט ולוט לאחי יוסף ואחי יוסף לנבל הכרמלי ונבל הכרמלי לבן הדד ובן הדד לבלשצר ובלשצר לאחשורוש ואחשורוש לרב ביבי בימי רב ביבי נתמעטו הלבבו׳ וראו היתה נקלה לחשתכח תורה מישרא׳ וכתבוח שנאמר עת לעשות לה׳ הפרו תורתך: משנכנס אדר שוֹאין ודורשין בהלכורת פורים אחרים אומרים שבת שנייה ולא הודו להם חכמים:

המפרש בים והיוצא בשיירא אם יכול לחזור קודם שיכנס אדר הרשות בידו ואם לאו אסור עבר ויצא בירת דין שבמקומו מודיעים למלכם במלשינורת נמור ובידו לעונשו הן למות הן לשורשי הן לענוש נכסין ולאסורין ואם רצה למחול לו אין מוחין בידו

כל עיר שיש בה עשרה מישראל חייבין למנות עליהם מלך שנ׳ שום תשים עליך מלך ואם אין בו עשרה ממנין עליהם שופטים ושוטרים שנאמר שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך:

סליק פירקא

מתני להו רב ביבי לרב אחדבוי חבקבוק קבל תור׳ מכרמי אמר לי׳ וכי חבקבוק שמו והלא בקבוק שמו שנאמר ומבני בקבוק אמר ליה אין בקושטא יא׳ אמרת בקבוק הוה שמי׳ ולמה נקרא שמו חבקבוק מפני שהוסיף להם לישראל שמנה מצות ואלו הן שמחה שתייה ושימוש ערסא ומנויי מלכא ודיני

ומיכל דובשא בחלבא ושאר מיכלי והלא למשתי
מיא והתניא ארבעים ושמנה נביאים ושבע נביאות
עמדו להם לישראל וכולם לא פיחתו ולא
הותירו על מה שכתוב בתורה אי בעית אימא קודם
משה הוה דהא נח קביל מיניה ואי בעית אימא
מתורה שבעל פה הוי ושכחום וחזרו ויסדום אמה
לו וכי מכרמי קבלה והלא מהקבה קבלה אלא כיון
שנתנה על ידו זכה ונקראת על שמו כיוצא בדבר
אתה אומר זכרו תורת משה עבדי וכי תורת משה
עבדי היא והלא תורת אלדים היא שנאמר ויקראו
בספר תורת אלדים אלא כיון שנתנה על ידו זכה
ונקראת על שמו: ומסרה לנח: מנא לן דכתיב
וישת מן היין וישכר אמר רב ביבי זכור אותו האיש
לטוב שאילמלא הוא כביכול השחיתו מי המבול
את כרמי ולא נשארו משוגאיו שריד ופליט אמר
לוי הלכך מדכרינן ליה בפורים שנ׳ ונח בחמשה
עשר בו: ונח ללוט: מנא לן דכתיב ותשקן את
אביהן יין אמר להו רב ביבי לרבנן פוקו חזו כמדה
גדולה מצו׳ פורים דהא לוט דעבד האי מצוה תרתין
זמני׳ אף על גב דעבדה שלא לשמה זכה לאקבולי
אפי שכינה תרתין זמנין שנאמר פני הלוט הלוט
וכתיב התם את פניך ה׳ אבקש: ולוט לאחי יוסף:
מנא לן דכתיב וישתו וישכרו עמו: ואחי יוסף
לנבל הכרמלי: מנא לן דכתיב ולב נבל עליו והוא
שותה שכור עד מאד: ונבל הכרמלי לבן הדר:
מנא לן דכתיב ובן הדר שותה שכור: ובן הדר
לבלשצר

לבלשצר: מנא לן דכתיב לקבל אלפא חמרא שתי אמ׳ לוי ראוי אותו צדיק לירש חיי העולם הבא ולמה נענש מפני שנשתמש בכלי בית המקדש: ובלשצר לאחשורוש: מנא לן דכתיב ביום השביעי כטוב לב המלך ביין: ואחשורוש לרב ביבי: מנא לן משמיה שכן בלשון יוני קורין לשתי חמרא ביבוי וכי תימא לא בדקינן בשמ׳ הא איכא רב אחרבוי דבדיק בשמא וכן הלכתא דרש לוי מאי דכתיב עקב אשר שמע אברהם בקולי מכאן שקיים אברהם אבינו מצו׳ פורים מנא לן דכתיב ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין ואי לא דשייליה לא הוה יהיב ליה לפיכך זכה ויצאו ממנו שבעים אומות יין בנימ׳ הכי הוו דרש רב ביבי מאי דכתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית כתיב הכא מה רב טובך וכתי׳ התם וחיכך כיין הטוב תנו רבנן ארבעה דברים נאמרו במים וכנגדן נאמרו ביין ארבעה דברים נאמרו במים ואלו הן מחשכין את העינים ומרבים בכיה ומונעין פריה ורביה ומרקיבין את העצים וזו ששנינו מים ראשוני׳ הוציאו אשה מבעלה והורגין את הנפש וזו ששנינו מים אחרונים הרגו את הנפש וכנגדן נאמרו ארבעה דברים ביין ואלו הן מאיר את העינים ומשמח ומוליד בנים זכרי׳ ומחכים אמר מר ארבעה דברי׳ נאמרו במים ואלו הן מחשכין את העינים מנא לן דכתיב השכת מים ומרבים בכיה מנא לן דכתיב

מבבי נהרות חבש ואי בעית אימ׳ מהכא על נהרות
בבל שם ישבנו גם בכינו מונעין פריה ורביה זו היא
ששנינו מים ראשונים הוציאו אשה מבעלה מאי
קאמר הכי קאמר אי הוו המים הראשונים דלא
שתי חמרא מקמי הכי לא אפשר לי בספוקי אתתיה
ואתו לאימנועי מפריה ורביה ואי לא הוו המים
הראשונים דשתי חמרא מקמי הכי לא מצי לירה
האי חמרא דשתא דהא אינון קטלי ליה: והורגין
את הנפש: מנא לן דכתי׳ כי באו מים עד נפש אמר
רב ביבי תדע דהא קטלי חמרא חייא אמר מר
וכנגדן נאמרו ארבעה דברים ביין מאיר את העינים
מנא לן סברא היא מחזי לאיניש על חד תרין:
ומשמח מנא לן דכתיב ויין ישמח לבב אנוש ומוליד
בנים דכתיב וצפונך תמלא בטנם ישבעו בנים ואין
צפון אלא יין דכתיב מה רב טובך אשר צפנת ואמר
רב ביבי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית
ומחכים מנא לן דאמר מר חמרא וריחני פקחין לוי
אמר חכם נמי הוי מנא לן סברא הוא דאי לא הוי
חכם היכי מחכם רב ביבי אמר מהכא יין ותירוש
יקח לב וכתיב התם ולוקח נפשות חכם תנו רבנן
למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה מגיד לך
הכתוב שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה
וזו היא ששנינו מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל
שום אחר ויהא ריחו נודף הרב׳ ת״ר כ״ד רבבו׳ תלמידי׳
היו לו לכרמי גדול שבכולם בקבוק קטן שבכולם
התרשת׳ והוא היה יודע שבעים טעמים על כל מצו׳

ומצוה

ומצוה ממצות פורי׳ ולא נעלם ממנו דבר קטן וגדול
דבר קטן הויי׳ דאביי ורבא דבר גדול מגילת סתרים
מאי מגילת סתרים הכא תרגימו מגילת פורי׳ ולמה
היו קורין אות׳ מגילת סתרי׳ מפני שחסידי׳ הראשוני׳
היו מוסרין אות׳ בצנעה לתלמידיהם ולא היו מודיעין
אותה [illegible]ל אדם אלא אם כן עבר בו רוח טהרה ונכנס
בו יין [illegible]ו ששנינו נכנס יין יצא סוד בגימטרי׳ שבעים
כטעם המצות תנו רבנן למה אין צדיק זוכה
להיות לו בן צדיק שלא יאמרו ירושה היא להם
וחזהרו בבני עמי הארץ שמהם תצא תורה אמר
רב ביבי תא חזי שהרי כרמי הצדיק יצא ממנו עכן
הרשע שמעל בחרם ובארי הרשע זכה ויצא ממנו
הושע הנביא והיינו דאמרי אינשי טובא דצדיקא
ליה טובא דרשיעא לבריה בעי רב ביבי מגילת
סתרים מהו שתטמא את הידים איקפד לוי אמר
ומה דבר גדול קרינן ליה ואת בעי אי מטמא את
הידים ועוד דתניא לא היה יום לישרא׳ ביום שנתנה
בו מגילת סתרים הדר אמר רב ביבי מטהרת את
הטמאים ומטמאה את הטהורים דילפינן אודם
אודם מפרה אדומה כתיב הכא אדום הניתי וכתיב
התם פרה אדומה לוי אמר מטהרת את המתים
מקל וחומר ומה פרה שנבלתה מטמאה מטהרת
מטומאת מת מגילת סתרים שאינה באה לידי
טומאה לא כל שכן שתטהר את המתים רב ביבי
אמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון רב ביבי פתח
ליה פתחא להאי פרשתא מהאי פסוקא במשול

רשע יאנח עם ובמשול צדיקים ישמח עם במשול
רשע יאנח עם זה בארי ובמשול צדיקים ישמח עם
זה בקבוק וחביריו: ויהי בימי כרמי אמר רבי בון
כך מקובלני מבית אבי אבא כל מקום שנאמר ויהי
בימי אינו אלא ישועה משעבוד מלכות הרשעה
כתוב בתורה ויהי בימי אמרפל שנוי בנביאים ויהי
בימי כרמי משולש בכתובים ויהי בימי אחשורוש
ולא והא כתיב ויהי בימי שפוט השופטים הא הוה
רות דנפק מינה דוד שהיה מושיען של ישראל׳ ב
זרח׳ בן שחזריה שמשן של ישראל מלך ישראל
פליגי בה הלק ובלק חד אמר מלך וחריוט ומלך
וחד אמר במלכותו נולד אלא שבתחלה מלך על
קצת ישרא׳ ולבסוף מלך על כל העולם כולו מתיב
רבי אפטוריקי למאן דאמ׳ במלכותו נולד הא כתיב
ויהפך לבב העם ויהי למים מאי העם קצת העם:
ויהי דבר ה׳ אמר רבי בון דבר זה מסורת אבותינו
בידינו איש מפי איש שומע מפי שומע עד ברמי כל
ה׳ הכתוב בספר הזה חול ולהכי נהוג עמרין
למכתבינהו בתלתא יודין וכן הלכתא: כי ידעתי
את מבאוביו מכאן למים שמולידין שחינין ובאיבין:
כי באו מים עד נפש מכאן למי׳ שהורגין את הנפש:
הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי תנא על שם
שהקטין עצמו זכה ונבנית בית שני על ידו שנאמר
ויאמר התרשתא: כי דבר ידבר הוא תנא אמרו
עליו על בקבוק תלמידו של כרמי שכל זמן שהיו
מטיפין ממנו היה מתנבא ברוח הקדש שנכנס בו:

הן אני נפשי הצלתי מכאן למי שבידו לימחות ואינו
מוחה שהחטא תלוי בו: ואעידה לי עדים נאמנים
אמ לוי לרבנן פוקו חזו כמה הלכתא גברתא איכא
למשמע מהאי קרא מכאן שאין העדים כשרים
להעיד ... שיהו יודעים להעיד בלשון מה שאמר
בפניה ... שאין שונא כשר להעיד עדות מים כשרין
להעי... ... הא יודעים לדבר בלשון מה שנ׳ בפניהם
ומדקאמר שכר ונבלי יין שמע מינה דוקא קאמר
ואנשים בני בליעל אמרו תנא באותה שעה עלתה
טינא בלבן של ישראל אמרו מאן לימא לן דמאן
דנפיל עליה נורלא מן שמיא מטו לידה אמר להם
בקבוק במטותא מינייכו ש׳ תוציאו לעז על הגורלות
שהרי כתיב בחיק יוטל הגורל ומיי׳כל משפטיו אמ
לו כלה מדברותיך אין אדם נאמן על פי עצמו:
ויהפך לבב העם ויהי למים תנא באותה שעה
נתחייבו שונאיהם של ישראל בלייה אלא שעמד
להם זכות אבו׳ מאי זכות אבות זכות אברהם אבל
יצחק ויעקב לא יצחק דכתיב ויחפרו עבדי יצחק
בנחל יעקב דכתי׳ ויגל את האבן ותנן פתח הכתוב
בכי יפתח ומסיים בכי יכרה לומר לך אחד הפותח
ואחד הכורה אברהם נמי הא כתיב וכל הבארות
אשר חפרו עבדי אברהם אביו אברה׳ בעל תשוב׳
הוה שנ׳ סתמום פלשתי׳ ובמצותו של אברהם הוא
דעבוד היינו דכתיב הביטו א׳ אברהם אביכם ולא
ליצחק ויעקב והיינו דאמ׳ רחמנ׳ זרע אברהם אוהבי
אל תקרי אוהבי אלא אוהבוי: תנה לנו מים ונשתה

אר בון עלובה כלה שזינה בתוך חופת שלפי של
נשלם מלאכ המים ומתי נשלמ בימי בקבוק וכרפ
שבערום מן העולם בארבעה עשר ובחמש עשר
ואותי עזבו מקור מים חיי אמ רב ביבי כך מקובלנ
מבית אבי אבא דבר זה התרשתא אמרו אמר רב
בון יישר וכן אמרי הלק ובלק יישר: כי סבא
הזנה הזנו אמר ר לוי גדולה מצות פורים ע'ה העובו
עליה כעובד עבודה זרה כתיב הכא הזנה הזנ
וכתיב התם וזנה אחרי אלהי נכר הארץ והוא כפו
בשתי תורות שנאמר חלפו חוק עברו תורות מא
שתי תורות הכא תרגימו תורה שבכתב ותורה
שבעל פה: ואשלח אתכם את עבדי הנביאי
מאן אינון בקבוק התרשתא הכוס ענב אשכו
אדום הגיתי: באזני בני ישרא מאי שנא הכא דבע
תלתא סהדי ומאי שנא התם דלא בעי אלא תר
סהדי דכתיב נודות שכר ונבלי יין אמר לוי להקיש
עדות שלשה לעדות שנים מה עדות שנים אם
נמצא אחד שונא או שאינו יודע לדבר בלשון מה
שנאמר בפניהם עדותן בטלה אף שלשה נמצא
אחד שונא או שאינו יודע לדבר בלשון מה שנאמ
בפניהן עדותן בטלה: ובית כרמי רבו למעלה
מאי רבו למעלה למעלה מששי רבוא וזה היה נס
גדול שכל ישראל לא היו אלא ששים רבוא והם
קצתם יותר מכולם: והרכבתיך על במותי ארץ
אמר הלק שמע מינה דהני כרמי דנטעי בטוריא
מעלו טפי ולהכי נהוג עלמ למטעינהו וכן הלבת

אשר

אשר בנפש יקיפו עליך דבעו למקטלך : וקורא
לך שם חדש מאי שם חדש הכא תרגימו מתנשא
לכל ראש בעי רב ביביין לבן מהו שיצא אדם ידי
חובתו נ״מא האי נמי חמרא הוא או דילמא אדום
הניתי כתיב והאי לאו אדו הוא ופשטה מהא דכיון
דמתנ״א לכל לראש מותר וכן הלכתא : לך ה׳
הממלכה והמתנשא לכל לראש בשלמא לך ה׳
הממלכה דכתיב והיתה לה׳ המלוכה א״א המתנשא
לכל לראש מאי היא מי איכא המרא קמיה קודשא
בריך הוא אין דכתיב הנה כוס ביד ה׳ אמר רב ביבי
מאי דכתיב אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו
יפול ברעה : אשרי אדם מפחד תמיד זה כרמי
שאף על פי שהקב״ה הבטיחו שהו׳ ינצח היה מתירא
שמ׳ יגרו׳ החטא ומקשה לבו יפול ברעה זה בארי :
וישם בארי מס על הארץ ואיי הים היינו דאמרי
אינשי מן ימא ומן ארעא אתי מיא לבירא : וישלח
בארי ל׳ כרמי פליגי בה הלק ובלק חד אמ׳ פרשתא
הדין מכתב כתיבן ליה אבל מקרא לא קרינן ליה
וחד אמר מקרא נמי קרינן ליה לפרסומי ניסא ולא
דרשינן ליה בפרק : ויהי הקשר אמ״ץ תנא הם
לא עשו אלא לפנים אף הקב״ה לא עשה להם א״א
לפנים אמרתי לא אוסיף עוד להזכיר תנא כביכול
אף בקבוק נתייאש מכרמי ונעשה לו נס ונתמלא
כריסו והוו מטיפין ממנו דם בר״ת מאי דם ברית
הכא תרגימו דם ענב שבשבילו כרת ברית כרמי
את ישראל : אהי מלכך איפה אמר רב ביבי כל

ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעבודה זרה דשרי
מאי עבודה זרה מיא מסייע ליה ללוי דאמר לוי כל
השותה מים בפורי׳ מעלה עליו הכתוב כאילו עובד
ע״ז מאי ליצנות׳ דכתיב אהי מלכך איפה הדין מלכא
לא משתכח ולא קיים מלכותיה דכי עבדיו [illegible] מהני
מיא מלכא הני מיא חלפי ואתו מיא אחריני [illegible] וכתי׳
ומי משתעי מלכא בליצנותא אין דכתיב [illegible] היין
לוי אמר מהכא כמים הניגרי׳ ולא נודע מקומו אים
רבי בון ורב ביבי הוו קא אזלי באורחא דנהר
פקוד דליכא מיא פגע בהו ההוא בירא דהוה שמיה
עשק אמר ליה זיל כתוב אפינקסך דין עסק ביש
אמר רב ביבי להוא בירא ריקא מאי בעית הכא
נוזר אני עליך שלא תעמוד ביישוב לא אשגח ביה
חלש דעתיה דרב ביבי קם רב ביבי ושמתיה בארב׳
מאה שיכורי רהט בתרי תלתא פרסי ולא אדרכיה
איכא דאמרי רהט בתרייהו פרסה בחלא ולא
אדרכיה לקיים מה שנאמר כי תלך במים אתך אני
ומי איכא בירא כי האי אין הא איכא בור המתגלגל
ברגלי אדם וברגלי בהמה : כספך היה לסיגים
סבאך מהול במים תנא אין עוני בא לישראל אלא
בעון שמוזגין את היין על מה כספך היה לסיגים
משום דסבאך מהול במים · תוסיפו לדאבה בה
שהרי המים מרבים בכי שנאמר מבכי נהרות :
וטוב לב משתה תמיד וכי אפשר לו לאדם לשתות
תמיד שמחתו ומאכלו היאך נעשים אלא לומר לך
שכל השותה יין חי בארבעה עשר מעלה עליו
הכתוב

הכתוב כאלו הקריב תמידין: לכן יושר עליך השיר הזה ולהלן הוא אומר והיה כל רואיך ישום וישרוק ונשא עליך הקינה הזארת אלא מגיד לך הכתוב באבוד רשעים רנה: ולקחתם לכם מיין הרקח אן שמחזירין על המעולה שביינות עד כמה אמר רב ביבי עד תלתא פרסי: לא תשתו מים לך לי הא כתיב פן תשתו מים ואמר מר כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה הוא אלא לעבור עליו בשני לאוין אי בעית אימא לכדרבי עקיבא דאמר בשתייה אסורות באכילה מותרות: תנו רבנן למה זכה משה ונתנה תורה על ידו בשביל שעמד ארבעים יום מלשתות מים והלא דברים קו ומה משה בשביל שב ואל תעשה שבמצות פורים זכה ונתנה תורה על ידו מי שמקיים עשה שבה על אחת כמה וכמה שרין הוא שיתנו על ידו כמה תורות אבעיא להו השלג מהו בפורים סבר רב ביבי למימר מותרת שנ׳ והיא לא נתפשה הא נתפשה מותרת והאי נתפשה היא לוי אמ׳ עובר עליו בחמשה לאוין שנאמר כי לשלג יאמר הוה ארץ וגשם מטר וגשם מטרו׳ עוזו מכלל דהאי תלגא הוו בחמשה מטרי לארעא וכן הלכתא: תוף וכינור נבל וכליל תנו רבנן למה פרט לך הכתוב במיני זמר ולא פרט לך בשאר מצות לומר לך מה כאן ארבעה אף כולן ארבעה יכול אף במיני מטעמים כן תלמוד לומר מכל החי מכל בשר הוי ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט: והולידו בנים ובנות:

בנים קודמים לבנות למאי נפקא מינה לבעו
ולשנות וכדשמואל דאמר שמואל הרוצה שיה
בניו זכרים יבעול וישנה: והנהג רוח ים היי
דאמרי אינשי מיניה וביה אבא שרא ביה נרגא: ש
העיר מיום ה׳ שמרה מנא לן דכתיב כי זבח לה
בבצרה: המלך והשרים אשר יהיו בימים הה
וכי תעלה על דעתך שהוא מצו׳ על אותן ש׳לא יה
בימים ההם אלא מגיד לך הכתוב שחייב את
למנות מלך ושרים תרתי אלא אימא מלך במק
שיש בו עשרה ושרים במקום שאין בו עשרה:
אשר עשה כרמי לעיני כל ישראל מאי אינון דעב
להו על חד תרין וזרה אורת שאין כמוהו ח
מבריאת שמים וארץ אמר לוי תא חזי דלפון ה
יכיל בקבוק למיברי עלמא אחרינא: בימיה
ביבי נתמעטו הלבבות: מאי קאמר הכי קאמ
אף על פי שאמרו דברים שבעל פה אי אתה רש
לכתבם עת לעשות לה׳ הפרו תורתך: משנכנ
אדר: אבעיא להו כי מעברא שתא מי מחייב
לשיולי בה בהלכות פורים מריש אדר שני אמר ה
ביבי תשמע אין בין אדר ראשון לאדר שני אלא
מקרא מגילה ומתנות לאביונים מכלל דלמדר
פורים כי הדדי נינהו שמע מינה אמר לוי מא
דאברהם תלי תניא בדלא תניא דהא תנן במת
משנכנס אדר ואידך קרו ליה אנשי ואדר אמר ב
ואי מתניתין מאי האי נמי שני קרו ליה אמר ל
הלק אהודי אי הואי לוי הוינא מפיק לאפך פול

דנורא

דנורא מידי ראשון ושני תנן והלא ראשון ושני
ואדר קרו ליה אינשי והלך אחר לשון בני אדם וכן
הלכתא: אחרים אומרי׳ שבת שנייה: תנא
ושניהם מקרא אחד דרשו שנאמ׳ מדוע את הולכת
אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש
ושבת א׳ בעי ליה למיזל לצורבא מדרבנ׳ לאודוע׳
מצות פורים מר דריש מחדש ומר דריש משבת:
המפרש בים והיוצא בשיירא: אמר רב ביבי לא
שנו אלא שדעתו לחזור אבל אין דעתו לחזור אפילו
שמנה עשר יום קודם פורים אסור וחכמים החמירו
על המערים יותר מן המזיד ההו׳ גברא דנפק בשירא
בקמי אדר ראשון בי מטא אדר אתא ופסקי׳ מברא
ואמר חזו דאתאי חזו דאתאי ואמ׳ שמו׳ לא שמיה
מתיא אונסא דשכיחא הוא והוה ליה לאסוקי
אדעתיה: ואם רצה למחול לו: מאי קא
משמע לן השתא יקרא דידי לא מצי מחיל יקרא
דפורים מצי מחיל הא קא משמע לן מהו דתימא
שאני מלכא דפורים משאר מלכא דעלמא קא
משמע לן: כל עיר שיש בה עשרה: ואימא
בפחות מעשרה אמר רב ביבי משום דהוה ליה
דבר שבקדושה ואין דבר שבקדושה בפחות
מעשרה: ואם אין בה עשרה: ואימא בעשרה
לא סלקא דעתך דכתיב שופטים ושוטרים תתן לך
בכל שעריך ואין בכל שער ושער עשרה:

הדרן עלך חבקבוק קבל תורה

הכל חייבין בשתיית פורים והפעוט
מחנכין אותם למצות בן כמ
יהא הקטן ויהידה חייב בשתידה אחרים אומרי
משיזמינו עליו לוי אמר אומר אני בן שבעה ימי
כדי שתקדים מצות פורים לברית מילה ...ף ע
פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנ׳סב מהו
במים: ההומ״ן אין אדם יוצא בו ידי חובתו כפורי
ואם עבר ושתה אין ב״ד מוחין בידו זו משנ׳ ראשונ
אבל בימי רבי עקיבא נמנו וגמרו ואסרוהו ובית די
מכין ועונשין אותו על זה: הבוסר אסור ועונש
עליו כרת ואין צריך לומר המים והשכר: הנזי
אם נזרו קודם לגזירתינו תדחה גזרתנו מפני נזרו
ואם גזרתינו קודמת לנזרו ידחה נזרו מפני גזירותינ
ורבי עקיבא היה חוכך להחמיר ולא הודו ל
חבריו נזיר שמשון ר׳ ישבב אומר אין נוהג בפורים
שנאמר ואת ענבי נזיריך לוי אומר אני כאילו
לא נולד שנ׳ והימים הראשונים יפלו: שלשת
לוגיין שנפל לתוך קרטוב מים פסלוהו ולוקין עליו
ואם נפשך לומר יהיו מברכין עליו תלמוד לומר
חי חי הוא יודך: בימי בקבוק רבו בישראל פרושין
ולא היו אוכלין אלא מצורת בלולות בשמן ביין
ודבש ובשר צלי וכל מיני פירות עד שבא רבי
עקיבא ולמד לא תשתו מים בשתידה אסורות
באכילה מותרות:

סליק פירקא

הכל חייבין הכל לאתויי מאי פליגי בה הלק ובלק
חד אמר לאתויי נזיר שמשון וחד אמ׳ לאתויי שכיב
מרע דאמר מר בכל מתרפאין חוץ מע״ז גילוי עריות
ושפיכות דמים דבלאו מזגא מקרא חייא ובתר
מזגא נזירה מתקרי שנאמר סבאך מהול במים לוי
אמר הכל לאתויי נזיר שמשון אבל שכיב מרע לא
צריך דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי ועוד דהוי
כמודה בעבודה זרה   לוי לטעמיה דאמר גדולה
מצות פורים שכל העובר עליה כמודה בעבודה
זרה: בן כמה וכו׳: מאי טעמייהו דאחרים כי
היכי דלא לקיים מצות פורים בלא ברכה וללוי
דאמר בן שבעת ימים קשיא אמר לך לוי מי סברת
בלא ברכה אנא נמי בברכה אמרית והיכי מברך
וצונו מלא תסור ואי בעית אימא מדאורייתא ללוי
מחייב לברוכי וכן הלכתא וללוי מאי טעמא לא
אמר כאחרים אמר לך שלא יהא בר ישראל שרוי
בלא אותה מצוה כמה שנים: ואף על פי שאין
ראיה לדבר: ראיה מעלייתא היא מהו דתימ׳ דברי
תורה מדברי קבלה לא ילפינן קא משמע לן דהא
גילוי בעלמא היא   דרש לוי אפתחא דבי נשיאה
מאי דכתיב תן חלק לשבעה וגם לשמנה בשתי
מצות הנתונות לקטן הכתוב מדבר מצות דם ענב
ומצות דם מילה לפי שהשרוי בלא מצות כאלו
אינו חי שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם
והיינו דכתיב ואומר לך בדמיך חיי ואומ׳ לך בדמיך
חיי ואמרי רבנן דם פסח ודם מילה ודם ענב

הוי ליה דם פסח דכתיב ולקחתם לכם מיין ה
והגעתם אל הדלת דלת שפתיכם ופ
עליכם: החומץ אין אדם יוצא: עבד
שמן בר אבא עובדא כמשנה אחרונה ור קיפו
ארבע מאה דני דחמרא אמר ליה רבנן לעיי
במילתיה אמר להו מי חשדינא בעינייכו זבי
מילתא בלא דינא אמרו ליה ומי חשדת להקב
דעביד דינא בלא דינא שמענא דשתא מר הל
בפורים אמר להו והא מתני׳ היא אמרו לו סיי
קמך דהא בימי רבי עקיבא נמנו וגמרו ואסר
אמר להו ומאי אפשר לי למעבד אמרו ליה לש
נפשך הדריינא ולאקבולי עלך דלא למעבד
מיומא דנן ולעלם אמר להו אי הכי הדרי בי אי
דאמרי אייקר חלא ואיזדבן בדמי חמרא ואיכ
דאמרי הדר חלא והוה חמרא דהות ליה מדה כנ
מדה וכן הלכתא ולישנא קדמאה לא היו דבו
מעולם איבעיא להו חומץ בן יין מהו שיצא א
בו ידי חובתו בפורים לימא כיון דבר חמרא הוי
בחמרא דמי או דלמא חלא קרו ליה וחלא שמ
אמר מר זוטרא תא שמע יכול תיש בן אדם יו
ועוסק בתורה יהא מותר באכילה תלמוד לו
למשפחותם לבית אבותם כל שאביו מותר מו
וכל שאביו אסור אסור שמע מינה כיון דבר חמ
הוא כחמר הוי אמ׳ מר קשישא קרא ומתניתין מס
לן קרא דכתיב ולצמאי ישקוני חומץ ומתני
דקתני חומץ סתמ׳ מכלל דאי הוי בן יין אדם יו

בו ידי חובתו בפורים מתיב רב ביבי ומה בוסר דפרי הגפן וכתיב אבות יאכלו בוסר ושיני בנים תקהנה שמע מינה דאף על גב דהוי פרי הגפן אסור אמר ליה רבי בון ודילמ׳ בוסר שאני לפי שלא נגמר בישולו וה״א הוי חמרא איתיביה התורם מן החומץ על היין אין תרומתו תרומה ואי ס״ד חד מינא נינהו אמאי אין תרומתו תרומ׳ אלא ש״מ תיובת׳ ותיובתא דמר תיובת׳ ל״א אמרי ליה אמר רב ביבי חומץ בן יין אדם יוצא בו ידי חובתו בפורים והתניא התורם מן החומץ על היין אין תרומתו תרומה איתיביה מר קשישא ולצמאי ישקוני חומץ התם במשנ׳ ראשונה דיקא נמי דקתני ולצמאי ישקוני ובדיעבד קאי שמע מינה תנן החומץ אין אדם יוצא בו ידי חובתו בפורים מדלא קתני חומץ בן יין מכלל דחומץ בן יין כיין אמר ליה הוא הדין לחומץ בן יין ומשום הכי תנן חומץ סתמא ופסקא לוי במתניתא דתני לוי בהדיא חומץ בן יין אסור בפורים ובירת היין מביין ועונשין על זה איתיביה מר זוטרא יכול תיש בן אדם והוא עוסק בתורה יהא מותר באפילה תלמוד לומר למשפחותם לבית אבותם כל שאביו מותר מותר וכל שאביו אסור אסור שמע מינה כיון דבר חמרא הוא כחמרא הוי ותיובתא דרב ביבי תיובתא והלכה כרב ביבי תיובתא והלכה אין מאי טעמא אתותב מהא מתניתין הא איכא חדא מתניתין דקאי כותיה ומאי אולמיה דהך מהך אמ׳ מסתברא דהך עדיפא דהא תני ליה גבי הלכתא פסיקתא

מכל מקום קשו מתניתין אהדדי לא קשיא כ
בשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן דיקא נמי דקת
והוא יושב ועוסק בתורה מכלל דבאוחז מעשה
אבותיו בידו קאי שמ והאי לאו אוחז מעשה אבות
הוא הלכך אסור אע״ג דאביו מותר אמר לוי הא
חמרא בר חלא דהדר והוי חמרא מות׳ ואח
יוצא בו ידי חובתו בפורים ולא חיישינן שמא יחז
לסורו לפי שאין דנין את האדם אלא לפי מעש
של אותה שעה אי נמי הוה ריחיה חלא וטעמיה
חמרא דהוה אוחז מעשה אבותיו בידו הוא אב
אי הדר ריחיה חלא וטעמיה חלא אסור דהא לא
אוחז מעשה אבותיו הוא דריחא לאו מילתא היא
וכן הלכתא: הבוסר אסור: מאי קמ״ל חלא
דהוה חמרא אמרינן דאסור בוסר לא כל שכן הא
קמ״ל דענוש עליו כרת ואי בעי׳ אימא זו ואין צריך
לומר זו קתני: הנזיר אם נזרו: אבעיא להו רבי
עקיבא ארישא או קאי אסיפא קאי אמר ר׳ בון ת״ש
מדקתני להחמיר ואי סלקא דעתך ארישא קאי
האי חמרא דאתי לידיה קולא הוא דקא פטר ליה
מלמשתי חמרא בפורים אלא לאו שמע מינה
אסיפא קאי שמע מינה תנו רבנן למה נסמכה
פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה
סוטה בקילקולה יזיר עצמו מן היין ללמדך הכתוב
שעבירה גוררת עבירה וזו היא ששנינו מי שאכל
שום וריחו נודף יחזור ויאכל שום אחר ויהיה ריחו
נודף יותר אמר לוי האי מאן דאסיר עליה חמרא
כגון

כגון הדין נזירא שרי לבזויי ולמקרייה חמרא שנא׳ אוסרי לגפן עירה ולא כחמריה דרבי פנחס בן יאיר ואפילו כשאר חמרי דעלמא אלא דידי׳ דנרעטפי שנאמר עירה ואפילו כבר חמרי שצריך לאמו דהוו להו תרתי לגריעותא שנאמר בני אתונו רב בלק אמר וחייב מיתה בידי שמים שנאמר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי על אי זה נפש חטא אילימא דמזגיה לחמרא וקטליה אי הכי מאי וכפר והא כתיב ולא תקחו כופר לנפש רוצח אלא על שאסר היין על עצמו חייב מיתה בידי שמים אמר הלק אחוה כמה מעליא האי שמעתא אמר לידה רב ביבי ומאי מעליותא אי לאו דבלק אמרה דגבר׳ דבא הוא ונחת לעומקא דדינא רב ביבי רמי כתיב וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכתיב קדוש יהיה אמר ליה לוי האי קדוש דקאמר טמא הוא שנאמר אל תינעו בי כי קדשתיך : נזיר שמשון וכו׳ : תניא ואת ענבי נזירך מה תלמוד וכי מה ענין ענבים אצל נזיר והלא כתיב מחרצנים ועד זג לא יאכל אלא יש זמן שהוא אסור ויש זמן שהוא מותר הא כיצד באדר מותר בשאר ימות השנה אסור רבי ישבב אומר באדר חייב שנאמר לא תבצור מאי קאמר רב ביבי הכי קאמר אי אמרת בשלמ׳ באדר חייב היינו דקא מזהר לן רחמנא לא תבצור משום דאי בצרינן לכרמיהו לא משכחי אינהו חמרא למשתי וקא עברינן משום ולפני עור לא תתן מכשול אלא אי אמרת רשות אמאי קא מזהר לן רחמנא לא תבצור

שפיר קאמר רבי ישבב לת״ק אמר לך ת״ק האי לא
תבצור מיבעי ליה לכדתניא רבי אבא דמן יוקרת
דריש רבי אבא מאי דכתיב ואת ענבי נזירך לא
תבצור ענשה תורה את הנזירים שיהי׳ כרמם הולך
לאבור וזהו שאמ׳ איוב בחכמתו וכרם רשע ילקשו
ורבי ישבב האי מחרצנים ועד זג לא יאכל נפקא
ד אמר מר בכל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל
לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה
במשמע: לוי אומר אומר אני למאי הלכתא אילימא
שאינו חייב במצות פורים והאמר לוי הכל לאתויי
נזיר שמשון אלא למקח וממכר האפילו כפעוט לא
הוי דאו פעוטות הוי מקחן מקח וממכרן ממכר והאי
גברא לא הוי מקחו מקח וממכרו ממכר דמאי
טעמא אתקון רבנן לישראל כי היכי דתהוו להו
חיותא והאי גברא יומי לית ליה חיותא בעי: שלשת
לוגין יין: מאי טעמ׳ דרב ביבי משום דהוה ליה דבר
שיש לו מתירין ואפילו באלף אפים לא בטיל הלכך
הוא הדין לחומץ ושכר ובוסר אם נתערבו דהוו
שיעורן בכל שהוא משום דהוו להו דבר שיש לו
מתירין אמר ליה רב פפא ותנא דידן מאי טעמא
לא תנינהו בהדיא אמר להו אטו כי רוכלא ליחשיב
וליזיל איבעיא להו היין שנולד מהול מהו שיצא
אדם ידי חובתו בפורים אמר מר זוטרא תא שמע
דההוא חמרא דאשתכח בינני דני דרב ביבי שנולד
מהול הוו כדילי רבנן מניה בעא רחמי עליה ואחייה
ואמ׳ לוי מאי חזים למעבד הכי אלא שאני רב ביבי

אנברא רבה הוה ואי סלקא דעת׳ אדם יוצא בו ידי
חובתו מאי דוחקידה ואמאי סלקידה לוי אלא לאו
שמע מינה אין יוצאין בו ידי חובתו בפורים שמע
מינה אמר ליה מר קשישא ודילמא רב ביבי לפנים
משורת הדין הוא דעבד אלא אמר מר קשישא תא
שמע דכתיב זה שמו אשר יקראו מתנש׳ לכל לר׳ ש
דהאי לאו מתנשא לכל לראש הוא שמע
מינה אין אדם יוצא בו ידי חובתו שמע מינה
אמר רבי בון האי מבעי ליה לכדבעי רב ביבי דבעי
רב ביבי יין לבן מהו שיצא אדם ידי חובתו בפורים
נימא האי נמי חמרא הוא או דילמא האי לאו ארום
הנתי הוא ופשטה מהא דמתנשא לכל לראש הוא
ומותר אמר לך מר קשישא האי מילתא שמעת
מינה וקארי לדה מאי קארי לדה אמר רב פפא
שאלתינהו לכולהו רבנן דבירב ואמרי לי משמיה
דרבי בון לא היו דברים מעולם הנהו תרי תלמידי
דהוו יתבי קמיה דר׳ בון חד אמ׳ מפני מה מזנין אותו
כל השנה ואין מזנין אותו בפורים וחד אמ׳ מפני מה
מזנין אותו כל השנה חוץ מפורים אמר רבי בון
מובטח אני בזה שמורה הוראות בישראל ומנו רב
ביבי אבעיא להו כוס של ברכה דבעי למהוי מזוג
היכי עברינן בפורים אי מזגינן ליה עברינן אמצוות
פורים ואי לא מזגינן ליה עברינן אדאוריתא הלק
ובלק דאמרי תרוייהו לא מברכינן כלל דשב ואל
תעשה שאני לוי אמר מברכינן אחמרא חייא אמרי
לידה והא הלק ובלק דאמרי תרוייהו לא מברכינן

כלל אמר לא הלק ידענא ולא בלק ידענא
מתניתין ידענא דתנן ואם נפשך לומר יהיו מ
עליו תלמוד לומר חי חי הוא יודך מכלל דבח
חייא מברכינן בפורים ותניא נמי הכי עשרה
נאמרו בכוס של ברכה ואנו אין לנו אלא ארב
חי מלא שטיפה הדחה ואלא היכי עבדינן דלה
ומזוג אמר לוי דעבדינן כחד מהני רבנן דהוו י
קמיה דרב ביבי ואיבעיא להו היכי מוזגין ח
כולה שתא לכסא דברכתא פתח חד ואמר ש
כסא במיא ובתר הכי מלינן חמרא ודיו אמר
ביבי והוא שלא יהא טופח על מנת להטפיח א
ליה אידך אי הכי לא שבקת חיי לכל בריה אל
מקיפינן לכסא מאני אחריני מנו ומברא ושטפינן
מהך גיסא דלא נגעי בכסא ובתר הכי מלינן לכ
חמרא חייא וכו׳ אמר רב בלק ובכלי שאינו כ
אמר ליה אידך לבתר דקטלתיה קא מברכת ע
אלא מלי כסא חמרא חייא ובתר הכי מקף לי
מאני מליין מיא ארחיק כמינר לקשא ודיו וסלקי
ביבי לבתרא מדכלהו מכלל דהאי חמרא לע
כוס של ברכה מקרי מזוג ולענין פורים חי מתק
דהא מתנשא לכל לראש הוא אמר רב פפא נה
עלמ למעבד כבתרא וכן הלכתא : ואם נפש
לומר : מאי ואם נפשך לומר מי איכא מאן דסל
ארעתיה דנברך בחמרא מזגא בפורים הכי קאמ
ואם נפשך לומר אתי עשה ודחי לא תעשה ה
מילי דלא אפשר לקיומי לעשה ולא מעקר ל

שנאמר

אמר חי חי הוא יורד: בימי בקבוק: תנא חסידים
אשונים לא היו אוכלים בשר מבושל במים אלא
ולא להם בלול במים אלא ביין ושמן ודבש
ור להם רבי עקיבא הרי הוא אומר לא תשתו
ם בשתיה אסורות באכילה מותרות אמר לוי
יה בכלל אכילה הוא שנאמר תירושך ויצהרך
כלת אכילה בכלל שתיה דכתיב אל המשתה
שר עשיתי לו חמרא לא עבדא איהי שתי קאמרי
ה רבנן לרבי עקיבא אי סלקא דעתך באכילה
י אסורות למה ליה קרא אחרינא הא כתיב
שמרו מאד לנפשותיכם פן תשתו מים ואמר מר
ל מקום שנאמר פן ואל אינו אלא תעשה הוא
לא לאו שמע מינה רוקא קאי שמע מינה אמר
י הלכה כרבי עקיבא מאי קא משמעלן סלקא
עתך אמינא הלכה כרבי עקיבא מחבירו ולא
חביריו קא משמעלן דבתא אפילו מחביריו:

הדרן עלך הכל חייבין

משנכנס אדר אין לוקחין יין מכל אדם
והכמים מתירין שלא נחשדו
שראל על כך: משתניע שלשה עשר באדר
מבערין את המים מן העצים ומן האבנים ומכל
הכלים שנאמר רק ביאור תשארנה: הכוס
שמשתמשין בו מים כל השנה ישבר שנאמר את
הכוס ואת השלך וכן כל שאר כלי חרס: כל
השען כבוס בגדים אין מכבסין אותו באדר לא ביין

שנאמר מדוע אדום ללבושך ובגדיך כדורך
ואומר כובס ביין לבושו ובדם ענבים סותר
צריך לומר הכלים שמשתמשין בהם יין
לשטפן במים ורבי עקיבא היה מתיר מקל ו
הכל חייבין בשמחת פורים ובאכילת מ
שנאמר והיה משתיהם תוף וכנור ונבל וחל
וכל המרבה בזה תבא עליו ברכה : ואפי
פורים בתשעה באב שנאמר ישמח אב : כמ
מטעמים חייב אדם לאכל בפורים אחרים א
ארבעה רבי עקיבא אומר שלשה סעודת
אינה נאכלת אלא למנויו והיא נאכלת בארב
עשר באדר עד חצות : המלך מזמן את בנ
באחד באדר ונותן מקלו לאחד העם והוא
את כל בני עירו ונותן מקלו לאחר וכן בזה ו
ואם רבו בני העיר מונין להם שנים שנים הכל
מה שהם ואם היו מעט חוזרין חלילה עד ש
עשר באדר משהגיע ששה עשר באדר מוש
את המקל למלך והוא חוזר ומזמן את בני
שנאמר עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו ואומר ויע
מלכם לפניהם : ונותנים מיני מטעמים הכל ה
בכים ואפי׳ עני שבישרא׳ לא יפחות משני תבשי
חייב המלך לענוש את הכילי ולבזבז ממונו י
מדאי עד שתצא נפשו שנאמ׳ הן למות הן לשור
הן לענוש נכסין : הכל חייבין לשמח את אש
בפורים שנאמר ושמח את אשתו אשר לקח ואו
קחו נשים והולידו בנים ובנות שיהיו בנים קור
לבנות

לבנות באשתו אמרו קל וחומר באשת חבירו:

סליק פירקא

משנכנס אדר מאי טעמייהו דרבנן אמרי לך רבנן ממה נפשך הוי האי דמזבן חמרא או צורבא מרבנן או עם הארץ אי הוי צורבא מרבנן חזקה על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו ואי הוה עם הארץ הרבה מדקדקי באותה מצוה יותר מתלמידי חכמים: משהניע שלשה עשר באדר: תנא בימי חסידים הראשונים נישנת משנה זו ואנן עביד אנפשין הרחקה יתירא כי היכי דלא ליגעו באיסורא דאורייתא כדתני ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי והאידנא דאישתרו לן באכילה מדר׳ עקיבא מבערינן להו ממאני משתיא אבל ממאני מיכלא לא אלא עושה להם מחיצה עשרה טפחים ודיו: הכוס שמשתמשין בו: אמר רב אהדבוי בר אבא דוקא בכלי חרס דהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם אבל כלי זכוכית לא מדרבי נתן דאמר רבי נתן כלי זכוכית אין בולעין ואין פולטין ומנא אמינא לה מדתניא במתניתין וכן כל שאר כלי חרש מכלל דבכלי חרש קאי ודוקא מאני משתיה אבל מאני מיכלא לא ומנא אמינא לה מד תניא במתניתין כוס ואי סלקא דעתך שאר מאני נמי מאי אריא דנקט כוס לימא כלים שמשתמשין בהם אלא לאו שמע מינה דומיא דכוס קאמ׳ שמע מינה: הטען כבוס בגדים:

איבעי׳ להו אבולא מילתא פליג ר׳ עקיבא או דילמ
ארישא פליג תא שמע רבי עקיבא היה מתיר לכ
במים מקל וחומר שמ׳מינה ארישא פליג שמ׳מינה
מאי קל וחומר הכי קאמר באכילה מותרת בבנ
בגדים לא כל שכן איבעיא להו היכא דליכא חמ
אלא למשתי במאי שטפינן כסא אי במיא הא כמ
חמרא אי בחמרא לית להו למשתי אי לא שטפ
כלל אתי לאמנועי משמחת פורים אמר רב בי
שטפינן ליה במיא ואי אמרת הא ממזיג חמר
כדאמר רב פפא והוא שלא יהיה טופח על מנר
להטפיח דהוא מתנשא לכל לראש הוא ו
הלכתא : הכל חייבין בשמחת פורים : הכל לאת
מאי לאתויי הא דתנו רבנן העצבנים והרגזני
ומרי נפש משמחין אותם בפורים ונותנין אליהם י
עד לשכרה שנאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפ
אם שמחו מוטב ואם לאו מודיעין אותם בקוצ
וברקנין עד שיקבלו עליהן דברי חברות תני תנ
בי מדרשא קמיה דר׳ בון ורב ביבי ואפילו חל פורי
בתשעה באב אמרי ליה רבנן היכי דמי אחיכו עלי
רבי בון ורב ביבי אמר להו ההוא תנא אסמיי אמ
ליה אין האי מתניתין משבשתא היא חזא רב בי
בההוא תנא דהוה קא מהסס א״ל מאן דמתרגם
האי מתניתין אליבא דהלכתא מובילנא ליה מא
לבי מסותא איקפד לוי ואמר דמו הני רבנן כדל
גמירי שמעתא לא מסתיא דלא גמירי אלא דאמר
מתניתין משבשתא היא אי לאו דגברי רברבי נינ

[ח]חינא להו בסילוא דלא מבערמא הכא במאי
[ע]סקינן דאיעברא שתא בתליסר באדר וילדה
[ל]שיתא ירחי וחמשה יומי דאמר מר היולדת לשבעה
[י]ולדת למקוטעין ומי מדחה פורים משום עבורא
[ד]ידה אין תא חזי דאי מעברא שתא מדחי פורים
[ד]ירחא האי חמשה ירחי בציר חמשה יומי הוו הכא
במאי עסקינן דאיעבור ניסן בניסן כדחזקיה והא לא
הודו לו חכמים משום הכי לא הודו לו חכמי' דכאו
אמרו מקדימין ולא מאחרין וכהא קא מאחר לפורי'
דאתי קמא בתר האי תלתין יומין כל כי האי מעברי
ואולי אין הכא במאי עסקינן לאחר שלמדו והתני'
אין אשה מתעברת מביאה ראשונה וחוזרת ומתעברת
הני מילי לבתר ארבעין יומין לזכר ולבתר תמניא
לנקבה אבל מקמי הכי מעברא דאי לא תימא הכי
הא דאמרינן שלש נשים משמשות במוך מעוברת
אמאי משמשת במוך אלא לאו שמע מינה מקמי
ארבעין לזכר או מקמי תמניא לנקבה דלא נגמרה
צורתם והיינו דקאמרינן שמא עוברא סנדל דעובר
שני מגעלו לראשון לאנמוריה צורתיה אכתי שתא
ירחי בציר חמשה יומי הוו דלארבעה יומין דתרי
ניסן ווזמא חד דאיד ותרי דסיון וחד דתמוז ושבסרי
יומי דאדר ותמניא יומי דאב והוו להו שתא ירחי
וחמשה יומי אמר רב ביבי יישר כר שמעיה רבי בון
אמר עליה דלוי לית דין כר נש כי מטא מר זוטרא
להא שמעתא אמר הויא דרב ושמואל קא חזינא
הכא אתחזי ליה בקבוק ללוי בחלמא אמר לידה

תנות דעתך שהנחת את דעתי כד הוו עסקי ה
בלק בהא שמעתא לא הוו מסקי מינה אלא כ
דמסיק תעלא מבי כרכא דרש לוי מאי דכתיב צ
הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העש
יהיו לבי יהודה לששון ולשמחה וכתיב התם ש
ושמחה ליהודים והיינו דמתרגם רב יוסף יהון ל
יהודה כחיראי ליומי פוראי היכי דמי בשלמא צ
החמישי כדאמרינן אלא צום הרביעי היכי ד
דאפילא שתא בשיתסר בתמוז לוי אמ׳ דעברו א
באדר וניסן בניסן וילדה לשבעה ילדה למקוט
ומי מעברא תרתי עיבורי כחדא אין כדתניא טי
אחרת היתה ונחלקה לשתים וצום העשירי ה
דמי דילדה בעשירי ומי מאחרה כולי האי אין
תריסר ירחי שתא ונפק מינה רבי בון אי בעיר
אימא דנדרה שתא בנזיר סתם והויא סתם נזירו
שלשים יום ואנון לא אתו במניין עבודה דכת
והימים הראשונים יפלו ואשתבח דילדה בתשי
יצתה בת קול ואמרה יש כאן מי שראוי שתשר
עליו שכינה אלא שאין דורו ראוי לכך יהבו רבנ
עיניהו בלוי אמרו עליו על לוי שכל עוף שהי׳ עוט
עליו נעשה גל של עצמות: כמה מיני מטעמים:
מאי טעמייהו דאחרי ילפי ממיני זמר מה מיני זמ
ארבע אף מיני מטעמים ד׳ ור׳ עקיבא אמר לך מכ
החי מכל בשר כתיב ואין ריבוי אחר ריבוי אלא
למעט ואשתיירו להו תלתא: סעודת פורים:
מאי טעמא דלמא אתי לאמנועי משמחת פורי

והיכי

כידמי כגון שרבו אוכליה: המלך מזמן: הכל
תלוי בכיס וכו' והתנן הכל תלוי בלב התם בשאר
מצות דיש רוצה ואין לו ויש לו ואינו רוצה אבל
מצות פורים כל מאן דאירת ליה נכסי ניחא להו
קיומינהו התם בטלה דעתם אצל כל בני אדם:
לא יפחו' משני מיני תבשילין מנלן דכתיב ואכלתם
מעדנים מיעוט מעדנים שנים: חייב מלך לענוש את
הכילי: מנלן דכתיב יהרם את כל רכושו ואומר
הן למות הן לשורשי הן לענוש נכסין: הכל חייבין
לשמח את נשותיהן: הכל לאתויי מאי לאתויי
זקן ששכח תלמודו מחמת אונסו: ושיהיו הבנים
קודמין לבנות למאי הלכתא לבעול ולשנות
כדשמואל דאמר שמואל הרוצה שיהיו בניו זכרים
יבעול וישנה: באשתו אמרו קל וחומר באשת
חבירו: תנא בימי חסידים הראשונים נשנית
משנה זו והאידנא דשביתי יושבי קרנות משמח
את אשתו ודיו:

הדרן עלך משנכנס אדר

באחד באדר משמיעין על השקלים ועל
היין ועל הכילאים ועל הציידים
ויש אומרי' אף על האופים רבי פרנך אומר אף על
האורחים: לא ילך קמצן בדרך משנכנס אדר עד
ששה עשר בו וכן נמי אסטניס רבי שמחן אומר
מראש אדר ועד סופו שכך הירה אומר רבי שמחן
משנכנס אדר מרבין בשמחה ומקיש יציאה להכנסה

מה חכנסה בשמחה אף יציאה בשמחה: ומ
שנהגו לעשות מלאכ׳ בפורים עושין ומקום שנ
שלא לעשות אין עושין ובכל מקום תלמידי חנ
בטלים: אין נושאים נשי׳ בפורים מפני ב
אכילה ושתיית אבל מחזיר אדם את שפחתו מ
שהיא בקיאה בתבשילין: ארבע עשרה סעודו
חייב אדם לאכול בפורים בין לילה ויום רבי ב
אומ׳ ביום פורים בלבד שהרי אמרו חכמים סע
פורים שנאכלה בלילה לא יצא: או דברים שא
יוצא בהן ידי חובתו בפורים בבשר חיה ועוף
צלויים בין מבושלין ובמעשה אילפס וציקי קד
ובמיני בצק אבל אין יוצא לא בבשר בהמה
בדגים ותגבים ולא בירקות: באמת אמרו ממל
אשה קדירה בשר ונותנת לפני האורחים ואפ
בשר בהמה ודגים: לא תלבש אשה לא
צבעונין ולא בגדי פשתן המגוהצין: ולא ת
אשה מאחד עשר באדר עד ששה עשר בו לה
יושבת תמיד בין תנור לכירים שאף על פי שנ
הוא לה שבח הוא לה ואף על פי שהיא מצי
שמחה היא לאחר זמן:

סליק פירקא

באחד באדר משמיעין על הסכלים ועל היין וכו׳
על הסכלים למאי הלכתא לשמח את העצב
דתנן במה משמחין בפורים במאכל ושתיה א
מרודך אומר בסכלות והיינו דכתיב יקר מחכמ

ומכבוד

בבור סכלורת מעט וכיצד עושין מביאין ארת
סכלים ומשקין אותן יין עד שיצאו מדעת הסכלות
דעת הוללורת ומראין שיניהם וקורצים בעיניהם
ד שמראים את סכלותם לכל לקיים מה שנאמר
ם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר ואמ׳ לכל סכל
וא ומי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה
שמחה מימיו ומתניתין נמי דקתני על הסכלים ועל
יין והיינו דכתיב תנו שכר לאובד ויין למרי נפש
רש המקרא ודרשיהו תנו שכר ויין לאובד לשמח
את מרי נפש׃ ועל הכילאים וכו׳׃ למאי הלכתא
מאי כילאים רמאים ואמאי מכריזין עליהם שלא
טעו ארת העם ברמיותם שכן דרכם להשתתף
עם האורחים ובאים ומקבלים מעות פורים והולכים
להם ונעביד דלא לשתתפו אורחי׳ בהדייהו כינוניא
עבדי בינייהו והיינו דכתיב אין אמונה בגוים ואפילו
ביהודים רעים אמר רבי פרנך אני ראיתי אורח אחד
שעשה כנוני׳ עם הכילאי ונבו מעות פורים וכשבאו
לחלוק גנבו זה מזה והכו זה ארת זה עד שיצא
נשמתן באותה שעה אמרו לא ישתתף אדם עם
הכילאי אפי׳ בשאר ימות השנה וכל שכן בפורים׃
ועל הציידי׳ וכו׳׃ למאי הלכת׳ לצוד ציד חיה או עוף
לסעודת פורי׳ ומ״ט מקדימין מאחד באדר מבעשור
סניא דהא פסח מצרי׳ מקחו מבעשו׳ אין הכי נמי ומ״ט
מקדימין גזירה דלמ׳ מקלעי לי׳ אורחי׳ ואתי לאמנועי
משמחרת פורים והא איכא אווזין ותרנגולין והא
איכא יוני הרדוסיורת אלא היינו טעמא דמקדימין

מאחר באדר כדי שירבו הציידים וימכרו בזו
כי המסחר טוב מוצי׳ הפשוט מן הכיס והיינו ד
אינשי לרעתו של פועל מוציא מסחר טיב ב
ויש אומ׳ מאי טעמא מקדימי׳ כוליה האי בדי ש
דהעם לאכול ולשמוח מראש חדש אדר
משנכנס אדר מרבים העם בשמחה: ויש או
אף על האופים וכו׳: ותנא קמא אמאי לא
אופים הני שכיחי: רבי פרנך אומר אף על הא
אורחים מאן דכר שמייהו קרא אדכרינהו ד
ומתנות לאביונים אלא הכרזה למאי בעו אי
יהבינן להו ואי לא אתו לא מחייבינן ומאי הנ
בעו אמר רבי פרנך מכריזין על האורחים ש
לשמוע מקרא מגילה וכל מי שאינו בא ל
מקרא מגילה אין נותנין להם מעות פורי
הילכתא: לא ילך קמצן בדרך וכו׳: בש
קמצן מפני שהוא מדקדק ומריב עם כל אדם ומ
את הרבים מלעשות סעודה יפה אלא אסטניס
טעמא גמירי איסטניס סורו רע ואיצטומכא
רע ושונא את נפשו וכל מי ששונא את נפשו
אוהב את חבירו והוא מצטער בראות חבורת
אדם אוכלים ושותים ושמחים והוא עצב ש
מעבל את מזונו והיינו דאמרי אינשי שיתין
מטו לכבא דקל חברה שמע דאכיל ולא אכל
מי שבא בדרך ופגע בקמצן יסלקנו לצדדין וא
שואל בשלומו ומשיב בשפה רפה ובכובד ר
והני מילי בשאר ימות השנה אבל באדר י

מגניו

פניו וכמה אמר רפרם במלא עיניו יתיב ר׳ בלעם
מיה דרווחא וקא מבעיא ליה פגע באיסטניס מאי
מר ליה לא שנא בעי רווחה מהו לעמוד בתוך
רבע אמורת של קמצן בשאר ימורת השנה ואם
מצי לומר בשאר ימות השנה מותר בראש חדש
דר מהו ביום פורים מהו תיקו רבי שמחן אומר
תיב שמח בחור בילדותיך וכתיב ׳ תשמח ישרא
א קשיא כאן בשאר ימות השנה כאן בפורי׳ דימי
משתה ושמחה כתיב תניא חייב אדם לשמח ארת
אשתו בפורים שאף הן היו באותו הנס ובמאי
משמחה בדרך ארץ רבי בלעם אומר באכילה
בשתיה ׃ מקום שנהגו לעשות וכו׳ ׃ תלמידי
חכמים אמאי בטלים והלא שמחה היא לו שנאמר
פיקודי ה׳ ישרים משמחי לב אין הכי נמי ואמאי
בטלים מפני שאין מערבין שמחה בשמחה שמחת
תורה לחוד ושמחת פורים לחוד בעי רבי שכחן
כגון אנא ורבי בטלן שאין אנו שמחים בלימוד מהו
תיקו ועוד אמר רבי שכחן משמיה דרבי בטלן האי
צורבא מרבנן לא נפתח בעידניה באורתא דתליסר
נגהי ארביסר דלמא משבא ליה שמעתתא ואתי
לאימנועי משמחת פורים ועוד יתיב רבי בטלן וקאמ׳
משמיה דנפשיה האי מאן דבעי למעבד סעודרת
פורים כהלכתא ליבטיל עבידתא מריש ירח׳ דאדר
והני נשי דידן נהוג דלא למעבד עבידתא מריש
ירחא דאדר עד שיתסר ביה איתיביה רבי עמלן
אפילו הכניסה לו מאה עבדים ומאה שפחות כופה

לה לעשות בצמר שהבטלה מביאה לידי שעמ
לא קשיא כאן בשאר ימות השנה כאן באדר : א
נושאין נשים : תני רב עצלן מי שאין לו אשה ו
שפחה לא יבשל בפורים מפני הטורח לכך אמ
חכמים מחזיר אדם את שפחתו בפורים ודיקא נ
דקתני שהיא בקיאה בתבשילין הא אינה בקיא
לא ועוד אמר ר' עצלן קמיה דרב עמרם וקא מבע
ליה המבשל כרוב ותרדין בלא בשר דהא תנן כו
בשר ולא בירקות איתיביה רבי עצלן אלו ירקות
שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח שאני פסח שה
דברי תורה ודברי תורה אין צריכין חיזוק פורי
דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק קרי עליה
רבי בלעם חכם עצל בעיניו : ההוא דהוה יתיב
קמיה דרב שמחן ביום פורים חזייה דהוה עציב אמ
ליה אמאי עציבת אמר ליה דלא עבידנא סעודת
פורים מפני הטורח אמר ליה כמוך אדידי לשנה
חזייה דהוה עציב אמר ליה אמאי עציבת אמר ליה
דלא עבדינא סעודת פורים אמר ליה פושע אתה
לכולי עלמא שרי ולדידך אסיר כד אזיל מקמיה
חזייה דקא בכי אמר ליה לשמעיה הב ליה בר יונה
דהא כתיב ומתנות לאביונים ואין לך אביון גדול
מזה אזל יהב ליה גוזל חילא קביל אמר ליה מתי
אשחטנו מתי אסיר הנוצה מתי אבשלנו טוב פת
חריבה ושלוה בה קפיד רב שמחן ואמר ליה בן
אפילה לסוס נתון אל תבקש אוכף קביל ואזיל וקא
בכי אמר ליה לשמעיה הב לי תור מבושל כדי

שלא

שלא יאמרו לא קיים רבי שמחן ומתנות לאביונים:
ארבע עשרה סעודות: תנא רב מרדכי אמר עשרי׳
וארבעה מיני סעודות נאמרו למשה בסיני וכולם
חייב אדם לעשותם בפורים ואלו קשטי ומולייתות
וטורטולי רקיקים וטורטוליקיי ומושטצולי טקאטו
וכיסנין ואתיניאו בשר איל בשר צבי בשר יחמור
בשר אווזין בשר תרנגולין בשר יונים בשר תור
ונוזל ברבורים אנטרי פאסני פרדיצי פולקי קולייוצי
וקטורניציאי תנא הוסיפו עליהם הלביבו והמקרוני
והקרישוני כדברי רבי אכלן רב רעבתן אמר אין
פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהם חרבונה הסרים
אומר אין פוחתין מעשר ואין מוסיפין על עשרים
וארבעה כנגד עשרים וארבעה מתנות כהונה
אינמי כנגד עשרים וארבע ספרים וכן היה חרבונה
אומר אפילו עני שבישראל לא יפחתו לו מעשרת
מיני מזונות כנגד עשרת בני המן איבעיא להו
לשתיה מהו מי שיעור נתנו חכמים אלא רב שתיין
אומר אין שיעור לשתיה רב אכלן אמר יש שיעור
לשתייה מתיב רב שכרן והכתיב והשתיה כדת אין
אונס קשיא לרב אכלן קשיא בעי התך מהו למזוג
היין עם המים בפורים רב שכרן אמר אסור והא תנן
מערבי׳ לנזי׳ ביין ולישרא׳ בתרומה מאי לאו מערבין
מוזגין לאו מאי מערבין יין לבן ביין אדום מאי טעמא
כדי שלא תשתכח תורת עירוב מארצינו: או דברי׳
זכו׳: ובבשר בהמ׳ מאי טעמ׳ לא מפני שעומדת על
האסטומכא והתנן רבי הלל הרופא אומ׳ אין אוכלין

בפורים אלא דברים הקלים להתעכל כדי שיא
אדם ארבעה עשרה סעודות בפורים כדברי
בלעם איתיביה נרנרן לרבי הלל והרי מיני
אינם קלים להתעכל והם מותרין דתנן ובמיני ב
אמר לו רבי הלל מה למיני בצק שכן אינם נא
אלא לתיאבון תאמר בבשר בהמה שאינה נאכ
לא לתיאבון וגמירי כל דבר שאדם אוכל לתיא
הוא קל להתעכל איתיביה רבי אכלן כי תאו
נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל ב
ומכאן אמרו חכמים אין אוכלין בשר לא לתיא
הני מילי בבשר חיה ועוף שאינם נמצאין בי
ודמיהן יקרים אבל בבשר בהמה מצויה היא דכ
והעורבים מביאי לו לחם ובשר בבקר ולחם וב
בערב והיינו דאמרי אינשי דהבשר שר מ
מיני מאכל ובמערבא אמרי תבשיל בלא ב
כבירת בלא אשה הילכתא מאי רבי יום
אמר הלכה כרבי הלל וכן אמר רבי שתיין הל
כרבי הלל וכן הלכתא כרבי הלל נופא רבי ה
הרופא אומר אין אוכלין בפורים לא דברים הק
להתעכל כדי שיאכל ארבע עשרה סעודות ב
פורים איסטניס או חולה. שרוצה לאכול ארבע
עשרה סעודות ביום פורים אין מונעין אותו ואפי
עשרים וארבעה מיני סעודות הכתובים כסעודו
פורים מבולם מאכילין אותו ואני ערב בדבר ש
יזיק לו מפני שסעודת מצוה היא ומצטרפת לטו
ואינה מצטרפת לרעה: ולא בבשר דגים וחגבי

ובבשר

בשר דגים וחגבים מאי טעמא לא מפני שהם
קרים וקרים והזמן קר והיוקר מבלבל ארת הלב
והקור מבלבל את האסטומכ' ואי אכיל להו בפורים
אתי בהו לידי סכנה: ולא בירקות: מאי טעמא
שמא ימלא אדם כריסו מהם ואין בית הבליעה
פנוי לאכול ארבע עשרה סעודורת שנתחייב בהן
ואתי לאמנועי משמחת פורים: באמת אמ' חכמים
וכו': מי שרו והתנן אבל אין אדם יוצא לא בבשר
בהמה ולא בבשר דגים וחגבים ולא בירקות קשיא
בהמה אבהמה קשיא דגים אדגים בהמה אבהמה
לא קשיא כאן ברגיל בה כאן בשאינו רגיל בה אי
נמי הא ברקה הא בגסה דגים אדגים לא קשיא הא
ברברבי הא בזוטרי רברבי אסורין זוטרי מותרין
שהרי אמרו חכמים דגים קטנים מפרין ומרבין
ומברין כל גופו של אדם: לא תלבש אשה וכו':
תנו רבנן לא תסוך אשה בפורים ולא תעדה כליה
אלא יושבת בין תנור וכירים ר' זוהמי אומר מראש
חדש אדר עד ששה עשר בו דתנן לא תלבש
אשה בגדי צבעונין ולא כלי פשתן המנוהצי' מראש
חדש אדר ועד ששה עשר בו מאי טעמא שלא
תהא יוצאנית אלא שתהא יושבת תמיד בביתה
בין תנור וכירים ועוסקת בסעודת פורים וגמירי אין
אשה יוצאת מפתח ביתה בבגדי הבישול מפני שהן
מלאין עשן ואמר רבי נחתום בנות ישראל הן החמירו
על עצמן שאפי' רואות טיפת עשן כחרדל בבגדיהן
מקנו' אותן לבישול ואינן יוצאו' עמהם מפתח ביתם

וכן אמרו חכמים בגדים שבשל בהם קדירה לר
אל ימזוג בהם כוס לרבו והאשה אין דרכה לצא
עד שתהא מקושטת כהלכתה בעי רבי יום ש
אשה חשובה מאי בתר דבעיא הדר פשטה
אשה חשובה היא תלבש ברצונה ותסור כרצו
דלא אתיא לאמנועי משמחת פורים ובלבד שו
עבדיה ושפחותיה בקיאין ובקיאות בהלכות פור
בהלכתן :

הדרן עלך באחר באדר

העשיר שדרכו לאכול בשר חיה וע
בכל יום בפורים ישנה היה
רגיל לאכול צלי יאכל מבושל מבושל יאכל צ
רבי שכרן אומר היה רגיל לשתות בארבעה כוס
ישתה בשמנה בשמנה ישתה בששה עשר רבי י
טוב אומר היה רגיל לשתות בכלי זכוכית ישת
בכלי כסף בכלי כסף ישתה בכלי זהב שנ׳ והשקו
בכלי זהב : העושה ינומלין לפורים לא יעשנה
קודם התענית שלא תפיג טעמה ולא ישים בתוכו
פלפלין דברי רב שקה רב שתיין אומר לא ירבה
בה דבש מפני שמטמטמת את הוורידין ואין אד
יכול לשתותה וכן הוא אומר אכול דבש הרבות
לא טוב : מי שיש לו יין מתוק פטור מן היינומלי
דברי רבי הלל רבי שבאי אומ׳ חייב משום פרסומ
ניסא : השוכר את הפועלים בפורים חייב במזונות
אשתו ובניו ר׳ הלל אומ׳ הפוחת לא יפחות משלשה

והמוסיף

והמוסיף לא יוסיף על שבעה רבי שבאי אומר הכל כמנהג המדינה : האוכל סעודת פורים ביחיד יצא דברי רבי שבאי רבי הילל אומר לא יצא : שבת הסמוכה לפורים אוכלין מעין סעודת פורים דברי רבי יום טוב רבי שבתי הפרנס אומר כל מי שאינו אוכל בשתי שבתות הללו מעין סעודת פורים אין לו חלק בעולם הזה ומעשה בבת שבע אשת רבי שבתי הפרנס שעשתה מעין סעודת פורים בשבת שלפניה ולא בשבת שלאחריה והודה לה רבי שבתי : אין אוכלין מיני פירות בפורים ולא מיני קיטנית רבי טרפון אומר אף לא בני מיעים שכך אמרו חכמים בני מיעי לאו בשר נינהו ודאכלינהו לאו בר נש : חייב אדם לשתות בפורים כבליים ממנהגו דברי רבי שתיין רבי שכרן אומר אין שיעור לשתייה אלא שותה והולך עד שלא יכיר בין ארור המן לברוך מרדכי :

סליק פירקא

העשיר שדרכו לאכול וכו' : **אי זהו** עשיר השמח בחלקו דברי רבי שמחן רבי קמצן אומר מי שנולד עשיר מרגלא בפומיה דרבי קמצן אין אדם יכול להתעשר אלא אם כן יצמצם בהוצא' שנאמר וקובץ על יד ירבה וכן אמרו חכמים הרוצה להתעשר יעסוק בבהמה דקה איתיביה רב שמן והא כתיב ויד חרוצי' תעשיר וכתיב עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר קשיא

לרבי קמצן קשיא אמרו עליו על רבי קמצן
ימיו היה לובש בלאות ואוכל כרת סיבין ושו
תמרין עד שקיבץ ממון גדול וביום מיתתו הלך
וקברו באשפה וחזר לביתו ולבש כתונת
ובלי מילת לקיים מה שנאמר יכין רשע וצדיקי
באותה שעה אמרו אי זהו עשיר השמח בח
והיינו דאמרי אינשי לרב טב לא תפלח ולבר
לא תצלח: העושה ינומלין לפורים: מאי ינומ
קלדירא בלעז וברומי קורין אותה פואישון וכ
עושין אותה רבי הלל הרופא אומר מביאין ש
סאין יין רומי לבן ושלשת לוגין דבש אדום וק
בשם וזנגביל וכרכום ושאמיני בשמי פקע משק
כולם שחוקים הדק ומביאין קנה מרוסס וטו
אותם כולם בכלי אבן גדול או בכלי עץ או
חרס כאשר יטרוף אדם הבצים בקערה עד שיה
הכל מעורב כהלכתן ואחר כך מביאין את המס
ומסנן אותו עשרה פעמים או יותר כפי מה שהוא
רואה עד שיהי צלול ואדום ומזהיר ככוכב ובפו
מאי טעמא איתקין זכר לאסתר המלכה שפ
מאירין ומזהירין ככוכב וכן אמר הרבונה הס
למה נקרא שמה אסתר שפניה מאירין ככוכב ש
בכרכי הים קורין לכוכב אסתר והלועזי שבמד
רומי קורין לאסתר קלרא שטילא רבי התך א
שצריך להיות בה מור ומן מור זכר למרדכי מן ז
להמן מסייע ליה לחרבונה כתיב במדרש אס
ביום שהלכה אסתר להתחנן לאחשורוש ולבק

מלפניו על עמדה המלך יושב על כסא מלכותו
והכסא רצוף ומצופה באבנים טובות ומרגליות
שאורם מאיר ומזהיר עד פסה ובהגיע אסתר לפני
שער המלך כהו כל האבנים ואפסו נוגהם והמלך
נפל על אפיו ארצה ולא היה בו כח להביט כי פניה
מאירין ככוכב ואז הושיט לה המלך את שרביט
הזהב והיא כסתה פניה והמלך קם על רגליו וישב
על הכסא לכן אמרו חכמי' עושין ינומלין לפורי' זכר
לאסתר: מי שיש לו יין מתוק: מאי טעמא דרבי
הלל מפני שטעמו כטעם ינומלין אמר לו רבי שבאי
והרי כמה יינות מתוקים שאין להן טעם ינומלין
אימא והוא שיש לו טעם ינומלין והלא אין מראה
יין מתוק כמראה ינומלין אימ' וה"א שיש לו טעם
ומראה כיינומלין אמר לו רבי שבאי אם כן נתת
דבריך לשיעורין יאמרו כל היינות מתוקין אסורין
ויינות הלל מותרין קשיא וזה אחד מן הדברים
שהודה לו רבי הלל לרבי שבאי והלכתא כרבי
שבאי איבעיא להו יין ביתו ויינומלין מהו יין ביתו
עדיף משום שלום ביתו או דלמא יינומלין עדיף רבי
שלמן אומ' יין ביתו עדיף משום שלום ביתו ר' שבאי
אומ' יינומלין עדיף משום פרסומי ניסא והיינו דכתיב
אין שלום אמר ה' לרשעים מתיב רבי שכרן תנן ולא
ישים לתוכה פלפלין דברי רב שקה ר' שתיין אומר
אף לא ירבה בה דבש בשלמא דבש כדקתני טעמ'
אלא פילפלין מאי טעמא מפני שמייבש את הגרון
אדרבה מעכל את המזון ומביא את הצמא ואין לך

דבר בפורים גדול מזה אמר לו רב שקה לזה יא
ניתנה תורה לשיכורים כך מקובלני מרבי
הרופא שהפלפל חם ויבש ומבעיר את הצמ' וש
את הגרון ואתי ביה לידי סכנה וכן הלכת' : הש
את הפועלים : ומי עבדינן מלאכה בפורים
במקום שנהגו דתנן מקום שנהגו לעשות מלא
בפורי' עושין אינמי במקו' שאין עושי' וכגון שהש
לקלוף אגוזים או בוטנים ושקדים לסעודת פור
ולא יפחות לו : מכאן אמרו המשכיר עבד ע
לעצמו כמשכיר אדון לעצמו : רבי הלל אומר
מאי קאמר חסורי מחסרא והכי קתני המזמן אר
האורחים בפורים לא יפחות משלשה ליטרא ב
בקערה והמוסיף אל יוסיף על שבעה דברי
הלל מאי טעמא כדי שלא יכסה המרק את הב
וכי יכסה המרק את הבשר מאי הוי דלמא אתי
לידי סכנה מאי סכנה אמר ר' הלל אני ראיתי או
אחד ששמו לפניו קערה ביום פורים שהמרק כ
את הבשר וכסבור הוא שאין בשר בקערה והי
ממתין שם עד שיביאו לפניו קערה אחרת עם ב
והמתין עד בוש וכשראה שאין מביאין אמר שמ
הבשר מעט וירד לקרקעית הקערה ואי אפש
ללוקחה בלי רשתות ומכמורות מה עשה קם מ
השלחן ופשט כל בגדיו וירד תוך הקערה לשוט ע
המרק למצא הבשר וכמעט שלא נטבע בתוכה
באותו היום התקין רבי הלל שלא יפחות בקערה
פחות משלשה ליטרא בשר משום מעשה שהיה

ולא

ולא יוסיף על שבעה מאי טעמא שלא לקלקל
האסטומכא: האוכל סעודת פורים: יתיב רבי
טבאל וקא דריש לה בפירקא אוכל אדם סעודת
פורים ביחיד כדברי רבי שבאי ואפילו לכתחלה
איתיביה ר׳ עזבוק ואפילו לכתחלה והתנן האוכל
סעודת פורים ביחיד יצא דברי רבי שבאי רבי הלל
אומר לא יצא ואפילו רבי שבאי דשרי לא אמר א״א
בדיעבד והיינו דקתני האוכל הא לכתחלה לא
אמר לו רבי טבאל הא יחיד דקא אמינא לאו יחיד
דווקא אלא יחיד בלא אורחים ואשתו ובניו עמו
הא יחיד ממש לא דכתיב טובים השנים מן האחד
וכן הלכתא: ויחיד מאי תקנתיה לשתתף עם
חבריה וליכול בהדיה ורב תחליפא אמר מחליף
יחיד סעודתו עם חבירו ופטור דמשום שינוי הוא
והא עבר שינוי רב טוביה אמר כל המשנה ידו על
התחתונה ולית הילכתא כרב תחליפא: שבת
הסמוכה מלפניה אוכלין מעין סעודת פורים דברי
רבי יום טוב רבי שבתי הפרנס אומר בין מלפניה
ובין מלאחריה תניא רבי יום טוב אומ׳ לעולם יאכל
אדם מעין סעודת פורים בשבת הסמוך לפורים
מלפניו מאי טעמא מפני שקורין בו פרשת זכור
וכתי׳ זכו׳ את אשר עשה לך עמלק זוכרהו באכילה
ובשתייה וכן אמרו חכמים זכור את יום השבת
לקדשו זוכרהו מאחר שבא להשביתו כדי שיברור
מנה יפה לשבת ומנה יפה לפורים: רבי שבתי
הפרנס או׳: מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי

קתני רבי שבתי הפרנס אומר כל מי שאינו מ
מערב שבת של זכור מעין סעודת פורים עבור ש
שבתות אין לו חלק בעולם הזה ומעשה בבת ש
אשת רבי שבתי הפרנס שהכינה מערב שבת ש
זכור מעין סעודת פורים עבור ב׳ שבתות ואכלוה
בשבת אחת והודה להרבי שבתי ואמר רבי שנ
הא דידן ברתידה דבי נשיאה הוות וקור
אותה קר דילנית ואם לאו דחזרת דעת
הכי בבי נשא לא הוות עבדא יתיב רבי אברה
ארום קמיה דרבי שבתי אבוה וקא בעי מי שאין
חלק בעולם הזה אין לו חלק לעולם הבא או לא
אמ׳ ליה אמשול לך משל למה הדבר דומה למ
שיש לו פלטין גדולים ולפני הפלטין בית שע
אכסדרא ומרפסת בית ועלייה פרוזדור וטרקלין
בא אדם אחד שרוצה ליכנס לטרקלין ואינו יכו
ליכנס שם אא אם כן נכנס שם בית שער אכסדר
ומרפסת בית ועלייה ופרוזדור והעולם הזה דומה
לפרוזדור לפני העולם הבא התקן עצמך לפרוזדור
כדי שתכנס לטרקלין ומיד כששמע רבי אברהם
ארום כך הלך וקנה נכסים רבים וחפצים נאי׳ ואכל
ושתה וראה טיב בחייו וקבל חלקו מן העולם הזה
כדי לקנות הי׳ העולם הבא מרגלא בפומיה דרבי
אברהם כך מקובלני מבירת אבי אבא שכל מי
שאין לו חלק בעולם הזה אין לו חלק בעולם הבא
ומי שיש לו חלק בעולם הזה יש לו חלק לעולם
חבא: אין אוכלין: תנא רבי בנימן בר יצחק אומר

כל האוכל מיני פירות בפורי הרי זה מתחייב בנפשו מילתא בפומיה דרבי מאיר בר׳ בנימן ברבי יצחק בשר שר מכל מיני מאכל גהרוצה לידע טעם בשר לא יאכל אותו כי אם בשל מבושל במים ולא יוציאנו מן הקדרה עד דכי ננעביה מיתלח ונפיל תילחי תילחי אמרו עליו על רבי בנימן ברבי יצחק שכל פורים ופורים דהיו מביאין לו סכל מן השוק והיה משקהו יין ורוחץ אותו ביין עד שהיה מנבח ואומר דברים שלא היו ולא נבראו והיינו דתנן על הסכלים ועל היין ומעשה בפורים אחד שלא מצא סכל בשוק והביאו לפניו אורח אחד שהידה חצי שוטה והשקהו יין ורחץ ראשו ופניו ביין עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כד אתא רבי בנימן לבי מדרשא בעו מיניה מהו לעשות אירא בפורים אמר לא מבעיא בפורים דמותר אלא אפילו בשאר ימורת השנה מותר והני מילי בעת שכרות אבל שלא בעת שכרות לא בראש השנה וביום הכפורי׳ מהו לא הוה בידיה אזל ושאיל לבי מדרשא פליגי בה תרי אמוראי חד אסר וחד שרי והלכתא כמאן דאסר מאי אירא אמר רב מרדכי ארור המן ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ארה לי יעקב אל תיקרי ארה אלא אירא רבי שמחה אמר אני ראיתי את רבי בנימן ברבי יצחק שעשה אירא בשכונתו בפורים והיאך עשה הלך וקימץ כל בני שכונתו לפני ביתו והעלה אדם אחד במעלה וצועק בקול גדול ואמר אירה אירה אירה עד שנשמע

קולם למרחוק עשר פרסאות והעיר כולה צחלה
ושמחה ואז יוצא בחור אחד ששמו תאנים וש
חצוצרות בידו ובחור אחד ששמו טבאל ושו
בידו השופר מאריך וחצוצרות מקצרות וכל הע
רואים את הקולות ושומעין את התרועה נקהו
במקהילות חבילות חבילות ואז שמע משיח וש
וכסבור שעת גאולה הויא והגיע הקץ כמה שכתו
והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכמעט של
בא משיח באותו היום יצתה בת קול ואמרה קי
רבי בנימן מצות האירה כהלכתא : חייב אד
לשתות בפורים : יתיב רבי מנחם ברבי בנימן בבי
מדרשא וקא מיבעיא ליה מהו למזוג את הינומלין
בפורים רבי קמצן אומר מותר רבי שמחן אומ׳ אסור
איתיבי רבי מנחם לרבי קמצן והרי יין שאינו חשוב
כיינומלין ואסור שאני יין שמזיגתו אסור מן התורה
שנאמר סובאך מהול במים איכא למיפרך מה ליין
שכן אינו משכר תאמר ביינומלין שכר יוכיח איכא
למיפרך מה לשכר שכן אינו נמצא בכל מקו׳ תאמ׳
ביינומלין תירוש יוכיח שנמצא בכל מקום ואסור
אף אני אביא ינומלין איכא למיפרך מה לתירוש
שכן הוא מתוק תאמר ביינומלין גמירי ביינומלין נמי
מתוק הוא או נוטה למתוק הצד השוה שבהן שהו
מתוק ונוהג בכל מקו׳ ואין מוזגין אותו אף אני אביא
יינומלין שהוא מתוק ונוהג בכל מקום ואין מוזגין
אותו וכן הלכתא :

הדרן עלך העשיר

פורים שחל להיות בשבת אוכלין סעודת פורים בו ביום אבל מגילה לא קרינן אלא כפרים ועיירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה ומוקפין חומה למחר: הכל חייבין בסעודת פורים כהנים לוים וישראלים גרים נשים ועבדים שאף הם היו באותו הנס: כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון אוכלין סעודת פורים בחמשה עשר באדר כפרים ועיירות גדולות בי"ד בו: אכלו סעודת פורים באדר ראשון ונתעברה השנה אוכלין אותה באדר השני שאין בין אדר הראשון לאדר השני אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים הא לענין אכילה ושתיה זה וזה שוין:

סליק פירקא

פורים שחל להיות בשבת וכו': תנו רבנן ארבעה עשר שחל להיות בשבת כפרים ועיירות גדולות אוכלין סעודת פורים בו ביום דברי רבי בלעם רבי קמצן אומר אין אוכלין בו ביום אלא חצייה וחצייה משיירין אותה למחר שכן בני הכרכין קורין את המגילה למחר איתיביה רבי בלעם והרי מקרא מגילה שהכפרים מקדימין ליום הכניסה מקרא מגילה מקדימין וסעודת פורים מאחרין אין הכי נמי דתניא באילו אמרו מקדימין ולא מאחרין במקרא מגילה ותרומת שקלים הא סעודת פורים וסעודת ראש חדש מאחרין ולא מקדימין איתיביה ר' עמרם מי שנדרו לו טול ביצת

היום או תרנגולת למחר יטול ביצה היום ולא
תרנגולת למחר שנאמר אל תתהלל ביום מחר כי
לא תדע מה ילד יום וקשיא לרבי קמצן אמר ר' לא
שמיעא לי כלומר לא סבירא לי דהא כתיב והיה
כזה יום מחר גדול יתר מאד הלכתא מאי רבינו
או הלכה כרבי קמצן רבי שמחן אומר הלכה כרבי
בלעם והלכה כרבי בלעם; הכל חייבין: הכל
לאתויי מאי לאתויי חרש שוטה וקטן שאף הם היו
באותו הנס מתיב המן בשלמא קטן הידה באותו
הנס דכתיב טף ונשים ביום אחד לא חרש ושוטה
מאן דכר שמייהו אמר ליה רב מרדכי מי סברת
חרש שאינו שומע ואינו מדבר האי חרש דקאמר
שמדבר ואינו שומע והרי הוא כפיקח לכל דבריו
אמר ליה המן מכל מקום שוטה קשיא אמר ליה רב
מרדכי האי שוטה נמי דקאמר חצי שוטה איתיביה
המן לרב מרדכי והתנן הכל כשרין לקרות את
המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ואי כדקאמ' אמאי
אינם כשרין קשיא חרש אחרש קשי' שוטה אשוטה
חרש אחרש לא קשיא הא חרש שמדבר הא חרש
שאינו מדבר שוטה אשוטה נמי לא קשי' הא בחצי
שוטה הא בכוליה שוטה מתיב המן אי חרש שאינו
מדבר מאי למימרא פשיטא אי אינו מדבר היאך
קורא אמר ליה רב מרדכי חרש כדי נסבה איידי
דקא בעי למיתנא שוטה וקטן תנא נמי חרש הדר
קושיין לדוכתיה מכל מקום שוטה קשי' ואי אמרת
מאי שוטה חצי שוטה ניחא אלא אי אמרת כוליה

שוטה

שוטה פשיטא היאך יקרא קשיא עמלק אמר הכל
לאתויי מאי לאתויי טומטום ואנדרונינוס קפיד המן
ואמר ליה זקן אשמאי מאי קבעית הכא זיל לארעא
דרומא דהוא אתריך שנאמר עמלק יושב בארץ
הנגב וכי במגילת אסתר טומטום כתיב בה או
אנדרונינוס כתוב בה אמ׳ לו עמלק זרע מרעים הא
למדת ראשית גוים עמלק אמר ליה שפיל לסופיה
דקרא ואחריתו עדי אובד אמר לו עמלק בן אלף
תועבות עליך נאמ׳ ואחריתו עדי אובד שאתה מבני
בני ובני בנים הרי הם כבני׳ ואיזהו אחריתו של אדם
הוי אומר אלו הבנים מיד יצא המן לתרבות רעה:
ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ידע מאי ידע שיצא
המן לתרבות רעה ושמח בלבו לפי שהיה מלבין
פניו ברבים ובמאי בקושיות והיכי עביד הכי והכתי׳
בנפול אויבך אל תשמח ואמר רבי מימי לא שמחתי
בתקלת חביריי הא בחבר הגון הא בחב׳ שאינו הגון
הלך ונשתמד ונעשה שר השרים ושני למלך וכל
העם כורעים ומשתחוים להמן בציווי המלך אין
מרדכי כורע ומשתחוה לו שהיה לו שטר למרדכי
על המן שקנהו לעבד עולם בצלילי שעורי׳ ובפתותי
לחם אמר עבד למי נכנסין למי מרננין כולי עלמא
בתריה דהמן ואמר דין עבדא דמרדכי דין עבדא
דמרדכי אז כעס המן והיינו דכתיב וימלא המן על
מרדכי חמה אמר לא די שאינו כורע ומשתחוה לי
אלא שמספר בגנותי בפני כל אדם מה עשה אותו
רשע לא רצה להנקם על מרדכי לבדו אלא על כל

ישראל שנאמ׳ ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו ואימתי קנה מרדכי להמן לאחר שנשתמד קודם שעלה לגדולה מעשה שהיה ששלח אחשורוש את חיילותיו על עיר אחרת ששמה כפר מורעוס ועמדו עליה שלש שנים במצור והירה אוהל המן סמוך אל אוהל מרדכי יומא חד חזייא מרדכי להמן דקא עציב אמר ליה אמאי עציבת אמ׳ ליה לית לי מזוני אית לך זוזי אמר ליה לא אית לך סוסיא אמר ליה לא אית לך נכסי אמר ליה לא לית לי אלא בר חמרא ולית לי לא תיבנא ולא כיסתא למיתן לה אמר לו מרדכי גם תבן גם מספוא רב עמנו גם מקום ללון לוזיף לך מר אמר ליה חב לי משכונא לית לי קנה אותי ואת ארמתי ללחם אמר ליה עביד לי שטרא עבד לי יהב ליה מרדכי תיבנא וכיסתא לחמרא ולחמא לפום מפלא וקנהו לעבד עולם והיו קורין אותו עבדא אביל נכסי לאח׳ שעלה המן לגדולה אמר ליה למרדכי הב לי שטרא וקביל מנכסי דמי ערכי בעידן זביני אמר ליה מרדכי הב לי כרהשתא אמר ליה אי כרהשתא כל נכסי שלך כדאמרי אינשי ערך האדם כפי עשרו אמר ליה אין עבדא דמאן נכסי דמאן אז וימלא המן על מרדכי חימה וזהו שאמר המן ליועציו ולזרש אשתו וכל זה איננו שוה לי אמר לו זרש אשתו שוטה בדין אתה עומד עמו לך ותלה אותו ולית דין ולית דיין שאתה משנה למלך ומי יאמר לך מה תעשה אמר לה ואם אתלה אותו ישאר זרעו והוא קנה אותי לעבד עולם

חו לזרעו אחריו וכן כתוב בשטר ואם הוא ימורת השטר ישאר אמרה לו זרע עמלק הדיוט בן הדיוט בן הדכם של מלכים שכל מי שעלה לגרדום לידון נפסק דינו למות כל נכסיו משועבדין למלך ואתה שני למלך ותקבל ה' השטר עם כל נכסיו ותצא לחירו והוא קבל עצתה כדכתיב וייטב הדבר בעיני המן ויעש העץ הא' ויעש העץ יש אומרים העץ ממש ויש אומרים נראו לו דבריה וקבל עצתה דרש רבי שקרן מאי דכתיב ותאמר אסתר אם על המלך טוב יבא המלך והמן היום אל המשתה מה ראתה אסתר לקרוא המן אל המשתה אמרה אני יפת תואר מיד שיראה המלך שאני מקרבת את המן להראות לו אהבה ופנים שוחקות מיד יטור לו איבה ויקנא בו שכשם שאין האשה מקנא אלא בירך חבירתה כך אין האיש מקנא אלא בירך חבירו וכן אמרו חכמים קנאתו במלך קנאתו בשרים שמיד שראה המלך שזימנה אסתר את המן במשתה הראשון מיד קנא לו והיה לבו עליו והיינו דכתיב בלילה ההוא נדדה שנת המלך שהיה מקנא אסתר על דבר המן והמן על דבר אסתר ותדד שנתו מעיניו ומיד קם ממטתו לראות ולחשב על המן לקונסו מיתה והיינו דכתיב ויאמ' להביא את ספר הזכרונות לפניו לראות אם כתוב שם שום מלשינות על המן שיוכל לענוש אותו ולא מצא אבל מצא כתו' אשר הגיד מרדכי על בגתנ' ותרש ולא היה חושש בדבר יצתה בת קול ואמר מרדכי זה שונאו של המן הוא

מיד ויאמר המלך מה נעשה יקר וגדולה על מרדכ
על זה ויאמרו לא נעשה עמו דבר והיינו דכתי׳ וימצא
כתוב מצא לא נאמר אלא וימצא כתוב על ידי בת
קול והיינו דאמרי אינשי לא מאהבת מרדכי אלא
משנאת המן מרוב שנאה וקנאה שהיה בלבו של
אחשורוש על המן חשב להגדיל את מרדכי והיינ
דכתיב מה לעשות לאיש אשר המלך חפץ ביקר
ובעת שהלשינה אסתר את המן ואמרה איש צר
ואויב המן הרע הזה כעס המלך מאד כדכתי
והמלך קם בחמתו ממשתה היין אל גינת הביתן והיה
לבו נדון בקרבו ויוצא ונכנס מן החצר לגינת הבית
ומגינת הביתן לחצר מפני שלא היה מוצא פתח
לקנוס בו מיתה לפי דיני אומות העולם שהי׳ משנ
המן אמנם כי חשבתי על היהודים לאבדם אנ
לא עשיתי וגם כשראהו נופל על המט׳ אשר אסתר
עליה כעס ואמר הגם לכבוש את המלכה עמי בבי
מאי עמי בבית בלא עדים שאלו היה שם עדים היה
קונס אותו מיתת נואף אז ויקצוף המלך מאד
וחמתו בערה בו ויקצוף המלך מאד שנסתר עם
המלכה לאחר שקינא בו וחמתו בערה בו שלא
מצא עידי סתירה אז באו לפניו שני עדי׳ שם האחד
שקרן ושם השני כזבן והעידו לפניו שראו את המן
קודם שעלה לגדולה שהיה גונב ומלסטס את
הבריות ביערים ובאיסטראות אז שמח המלך ואמר
זה היום שקויתי מצאתי ראיתי ועדיין לבו נדון
בקרבו והי׳ ירא לפסוק את דינו ברבי׳ שמא ימצ׳ עזר

כנגדו

נגדו אז יצא חרבונה הסריס ואמר מה אתה עומד
ומצטער הנה העץ אשר הכין למרדכי אין לך אלא
לצוות ולפסוק את הדין שיתלה שהרי העידו עליו
שנגנב אז שמח המלך וצוה לתלותו שנאמר ויאמר
המלך תלוהו עליו וכן הוא אומר ויתלו את המן על
העץ אשר הכין למרדכי והמת המלך שככה והיינו
דכתיב על כן קראו לימי האלה פורים על שם הפור
מאי על שם הפור על שם הגנב שכן במדינ' אנקונה
קורין לגנב פורו: מתני' כרכין המוקפין חומה
מימות יהושע בן נון וכו': מאי קרא דכתיב על כן
היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות עושים את
יום ארבעה עשר ומדפרזים בארבעה עשר כרכים
בחמשה עשר דהא כתיב להיות עושים את יום
ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו
בעי רב אכלן בן עיר שאכל סעודת פורים כהלכתה
מותר לאכול ארבעה עשר סעודות בחמשה עשר
מיקא עבד משום בל תוסיף אי לא רבי קמצן אומר
אסור דהא כתיב ולא יעבור רב רעבתן אומר מותר
דהא כתיב ולא יעבו' אחמשה עשר כתיב אתו שאלו
לבי מדרשא יתבי לתמן רבי שמחה ורבי יום טוב
לא הוה בידייהו אדהכי אתא ר' בלעם שאלו מקמיה
מהו לעשות פורים ב' ימים. אמר להו שרי דהא
פורים כתיב מעוט פורים שנים ולא אמרן אלא יום
יד' וטו' אבל מקמיה הכי ולבתר הכי לא דהא
כתיב ולא יעבור יתיב רבי בנימן בר יחיאל בבי
מדרשא וקא בעי מהו לרכוב על הסוס בפורי' ולרוץ

ולשמוח בעצי ברושים ועצי אלונים ר׳ שמחן אומ
מותר אמר ליה רבי בנימן רשות לא קא מבעיא נ
קא מבעיא ליה חובה או מצוה לא הוה בידיה אתא
לקמיה דרבי נחמני אמר ליה רבי נחמני לא ארונו
אנכי ולא בן רוכב אנכי כי רופא אנכי ובולש סמ
אזל שאיל לבי מדרשא אחריתי הוה קאי תמן ונ
שמחה ורבי יום טוב רבי שמחה אומר מצוה ונ
יום טוב אומ׳ חובה ולית הלכת׳ ככל הני שמעתתא
אלא כי הא רוכב אדם על הסוס בפורי׳ ועצי ברושי
בידו ורץ בכל כחו ומנענע באנא הושיעה נא בלנ
ולא לכל אמרו אלא לרוכבי׳ שהם בקיאי׳ במלאכתן
ומכבדים את ישראל בסוסיהם : מתני׳ אכי
סעודת פורים באדר ראשון וכו׳ : בעי רבי שחק
מהו לשחוק בקובייאות בפורים אמר רבי שמען
השיכור אני ראיתי מקום אחד במדינת רומי שהיו
שוחקים שם בפורים והיו קורין אותה סקקירי ולא
דכרינא אי בקובייאות אי בנרדשיר אי באיסקוטי
רבי חמסן אומר משם ראייה אין מביאן ראייה
מהאסקקירי שאפילו בשאר ימות השנה שותקין
שם בקובייא ולא אמרו ליה ולא מידי ועוד אמר
רבי חמסן אני בעצמי שחקתי שם בין בפורים בין
בשאר ימות השנה ולא אמר לי ולא מידי הלכתא
מאי רבי נזלן אומר מותר רבי חמדן אומר אסור
איתיביה רבי לקחן אלו הן הפסולין לעדות המשחק
בקובייאות קשיא לרבי נזלן לא קשיא כאן בפורים
כאן בשאר ימות השנה והלכתא כר׳ לקחן דסבירא
ליה

ליה מרבי תמחון האסר שהרי אמרו חכמים שחוק
וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה רבי דניאל
איש כפר לופידיאו הוה יתיב בבי מדרשא שאלו
מקמידיה מהו למעבר מחולא בפורייא אמר להו
האנשים לבד והנשים לבד מותר איתיביה רבי
שתקן והכתיב אז תשמח בתולה במחול בחורים
וזקנים יחדו אמר ליה רבי דניאל האי קרא לעתיד
לבא הוא דכתיב ולעתיד לבא אין יצר הרע שולט
שנאמר והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי
לכם לב בשר וכתיב כי מלאה הארץ דיעה את ה׳
כמים לים מכסים אבל בזמן הזה יצר הרע שולט
האנשים לבד והנשים לבד מותר אבל אנשי ונשים
אסור שהרי אמרו חכמים זמרן גברי ועונין נשי
פריצותא זמרן נשי ועונין גברי כאש לנעורת כל
שכן לחול במחול אנשים ונשים יחד שהוא אסור
לימא מסייע ליה לא תלבש אשה לא בגדי צבעונין
ולא כלי פשתן המגוהצין ולא תסור מראש חדש
אדר עד ששה עשר בו טעמא מאי כדי שלא תחול
במחול עם האנשים ומסייע ליה לרבי דניאל לא
לאו היינו טעמא אלא כדי שתתעסק לצורך סעודת
פורים והיינו דקתני ויושבת תמיד בין תנור לכירים
כדי לעסוק בסעודת פורים אותיביה חבי זמרן ואי
משום יצרא דבישא ליעביד בקרובין וגמירי שאין
יצר הרע שולט בקרובין אין הכי נמי ונזירה הוא
אסורא ועוד מפני הרמאין שכן אמרו חכמים בואו
ונחזיק טובה לרמאים שהיו אומרי׳ קרובים אנחנו

ואינן קרובי׳ בעי רבי זמרן אדם וחוה אברהם וש
יצחק ורבקה מהו תיקו :

הדרן עלך פרק פורים

אין קורין

את המגילה לנשים א
בלעז שכן אמרו חכמי׳ אי
קורין אותה ללעוזרת בלעז והוא שכתובה בל
והלועז ששמע אשורית יצא וכן נמי נשים : ממהר
ללכת לבית הכנסת ביום פורים וממהרין לצא
דברי רבי צדקיה העניו רבי קלונימוס אומר מאח
לבא ומאחרין לצאת : התינוקות מהנכין או
בפורים דברי ר׳ עמלק בן מדון אומר אפי׳ בשבת
וימים טובים : הנותן מעות פורים לאורחים לא
יפחות מפרוט׳ ולא יוסיף על פשוט דברי בר קמצא
רבי רחביה אומר הכל לפי האורחים : השול
מנות לחבירו לא ישלח לו אלא מן המוכן דברי ר
בוקי רבי סרבן אומר אף אין מקבלין : אין בתי דינ
יושבין מראש חדש אדר ועד ששה עשר בו ר
גזלן ורבי חמסן אומר מראש חדש אדר ועד סופו
אין מלוין ברבית בפורים אפילו לגוי דברי רבי אכל
רב שקה אומר אף נועלין את החנות : האשה
שהלך בעלה למדינת הים או היבשה מעין מדינת
הים פטורה מסעודת פורים דברי ר׳ קמצן בר קמצא
אומר אפילו האיש שאין אשתו עמו פטור מסעודת
פורים ולא הודו לו חכמים : רבי שקרן אומר תודוס
איש רומי הנהיג את בני רומי לתרת מעורת פורים
לנערים

תעדים רבי כזבן אומר לקטנים ולבני העשירים
מעות זהב וכסף :

סליק פירקא

אין קורין המגילה לנשים לא בלעז :
דוקא בדיעבד אבל לכתחלה
בלעז קרינן דהא יצא קתני דמשמע בדיעבד אבל
לכתחלה קורין אותה ללעזות בלעז והוא שכתובה
בלעז וכן נמי לנשים מתיב רב עצלן וכי בלעז קרינן
והכתיב קיימו וקבלו היהודים להיות עושין את ימי
הפורים האלה ככתבם וכזמנם ומאי ככתבם בלשון
הקודש אמ׳ לו קלונימוס אי כתיב בלשונם כדקאמרת
לא מאי ככתבם שכתובה באותיו׳ הקודש ובלשון
לעז מתיב ר׳ יחיא׳ בר יצחק והאיכא טרחה דציבורא
שלשון לעז ארוך יותר מלשון הקודש ותנן ממהרין
ללכת לבי׳ הכנסת וממהרין לצאת אמ׳ לו קלונימוס
מתני׳ יחידאה היא ולית הלכתא כוותיה ועוד
פרסומי ניסא עדיף : מתני׳ ממהרין ללכת
מאי טעמא דרבי צדקיה כדי שלא יתעשן הבירה
והקדירה ואתי לאמנועי משמחת פורים אמר לו
קלונימוס בשלמא ממהרין לצאת שמא יתעשן
הבית והקדירה אלא ממהרין לבא מאי טעמא כדי
לקרות קרית שמע בעונתה אמר לו קלונימוס
וסעודת פורי׳ מאימת מיתעברא עביד ליה מאורתא
אמר ליה קלונימוס אדרבה תתעשן ותתעשן טמין
ליה בחמין בערב שבת תינח דברים הראוי להטמין

דברים שאינם ראוים להטמין מאי אמצאי למיפ
אישתיק אמר לו רבי יצדקיה ולדבריך מאחרין לבא
ניחא כדי לתקן סעודת פורים אלא מאחרין לצאת
מאי טעמא כדי לקרות את המגילה שני פעמים
אשורית לאנשים ובלעז לנשים אינמי כדי להמתין
לאופי שאף הם חייבין לשמוע מקר מגילה כאנשים
קשיא לי וכי אופים לאו אנשים נינהו אנשים הם
וחומין לנשים מפני שיש להם מלאכת נשים :
מתני' התינוקות מחנכין : מאי מחנכין אותם
להלחם זה עם זה דברי רבי בנימן בר יצחק רבי
שחקן אומר .מאי מחנכין מחנכין אותם לשחוק
באגוזים ולוזים מאי טעמא דרבי בנימן בר יצחק כדי
שיהיו לומדים ערכי המלחמה שאם יזכה לראות
ימות המשיח יהיה זריז ומלומד מערכי המלחמה
להלחם מלחמות ה' אמרו עליו על ר' בנימן בר יצחק
שכל שבת ושבת היה מביא את התינוקות לתוך
ביתו לחנכן להלחם כדברי בן מרון והודו לו
חכמים : הנותן מעות פורים לאורחים וכו' : מאי
פרוטה אחד מארבעה מפשוט רומי שהוא אחד
משמנה באיסר האיטלקי : ולא יוסיף על פשוט
תנא באיזה פשוט אמרו בפשוט רומי הנקרא בלע
פרוביסינו : מתני' רחביה אומר וכו' : ולית
הלכתא כותיה שאין אדם יכול להבחין בין אורח
רע ובין אורח טוב הלכך הלכתא כבר קמצא :
תשולח מנות לחבירו וכו' : יתיב מטוכן קסו
רבי סרבן וקא מבעיא ליה קבל מותר בהנאה

אילא אמר ליה מותר באכילה מאי אמר ליה
אסור לבו ביום ובלילה נמי אסורין פכרי שיעשו
ותו בעו מיניה הבא לישראל זה מותר לישראל אחר
אילא אמר ליה מותר באכילה ואפילו לבו ביום
דתנן הבא לישראל זה מותר לישראל אחר ולישראל
ראשון אמאי אסור שלא ירגילו לשלוח מנות שלא
מן המוכן וכי ירגילו מאי הוי נמור משום העצלני ומשום
מעשה שהיה דתניא מעשה בעצל אחד ששלחו לו
מנות בפורים תוהים ובני יונה שלא נשחטו ולא
הספיק לבשלם עד שחשיכה ולא יצא ידי חובתו
דתנן סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא והיינו
דכתיב טמן עצל ידו בצלחת וכו' באותה שעה
אמרו השולח מנות לחבירו לא ישלח אלא מן המוכן
ההוא עצל הוה בשיבבותיה דרבי יום טוב והיו
קורין אותו בר קמצא כד אתא יומא דפורייא אמר
ליה רבי יום טוב לשמעיה זיל קרא בר קמצא דליתי
ולקביל בר יונה כד בשיל כי היכי דנקיים ביה ומתנות
לאביונים אמר ליה שמעיה לא ידענא ליה אמר זיל
לדנבתא פלן דתמן יתיב כד אזיל לבייתיה בעידן
סעודתא אשכח בייתיה ותרע נעילן אמר על זה
נאמר הדלת תיסוב על צירה ועצל על מטתו רמא
ביה קלא אן את בר קמצא אן ארת בר קמצא ענו
בר קמצא ואמ' מה את בעי טריתא לי מלתא למיקם
ממטתי אמ' ליה תא וקביל בר יונה כד בשיל מבית
דרבי יום טוב אמר ליה אין אתינא קם ממטתיה ובעי
למיזל כד נפיק מביתיה פגע ביה ההוא ליצן שהיו

קורין אותו פיר קמצן אמ׳ ליה פיר קמצן לבר קמצא
אן את אזל אמר ליה אזילנא לבי רבי יום טוב דבעי
למיתן ליבר יונה כדבשיל לסעודר״ת פורים אמר
ליה לא תזיל ארייא קאים באורחא והשתא אבל
בר נש חזר לביתיד״ה והיינו דכתיב אמר עצל ארי
בחוץ אזל פיר קמצן לבי דרבי יום טוב אמר ליה
לשמעיה הב לי בר יונה דקאמר׳ אמר ליה מאן את
אמר ליה פיר קמצן כסבור הוא שהוא בר קמצא
יהיב ליה לסוף אתא בר קמצא לקמיה דרבי יום
טוב לקביל בר יונה אמר ליה רבי יום טוב לשמעיה
הב ליה בר יונה לבר קמצא אמר ליה ולא אמרית
לך דלא ידענא ליה אתא אוחרן דשמיה פיר קמצן
ולא סיימנא בין בר קמצא לפיר קמצן ויהיבנה ליה
רמא בר קמצא קליה ובבא ואמר חכמני ליצן פיר
קמצן ונסב מנתא דידן והיינו דכתיב קמצא ובר
קמצא חרוב ירושלים אמר לו רבי יום טוב היכי
הוה עובדא אמר ליה הכי והכי הוה אמר לו רבי
יום טוב שוטה שבשוטים אתה גרמת לעצמך והיינו
דאמרי אינשי כשתלך למדינה אל תשאל עבור
השוטי׳ שהן מראי׳ את עצמן ועליך נאמ׳ עצלה תפיל
תרדמה ועליך אמר שלמה לך אל נמלה עצל ראה
דרכי׳ וחכם חזר לביתו אבל וחפוי ראש אבל שלא
אכל סעוד׳ פורי׳ וחפוי ראש שכן צוה עליו ר׳ יום טוב
אל תוסף ראות פני כי ביום ראותך פני תמות וגו׳
רבי כזבן אומר אני ראיתי עצל אחד ברומי רבתי
והוא כבן שבעים שנה ונשא אשה בערב שבת של

פרשת

בשרת זכור לאחר שאכל סעודתו אמר לו אחד משושביניו רבי הכין סעודת שבת מהיום שהוא ערב שבת אמר לו ידעתי בני ידעתי שהוא ערב שבת אבל אנו שבעים הרבה ואין אנו צריכין לכך וכן השיב לשני וכן לשלישי משראו שושביניו כך הניחוהו והלכו להם כולם ולא הכין שום דבר לסעודת שבת למחר לא היה לו אפילו לחם בשבת והיה מתקוטט עם אשתו שאין לו מה יאכל אמרה לו אשתו בן אפילה מה תצעק אלי מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת ומי שלא טרח בערב שבת לא יאכל בשבת אמר הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי לאכול אכילה גסה כאתמול על כן נתעצלתי מלהכין בשבת אמרה לו אשתו עליך נאמר חכם עצל בעיניו היינו דאמרי אינשי סבא בביתא סימנא בישא בביתה מיד יצאה מביתו והלכה לבית אביה ולא יספה שוב אליו עוד: מתני' אין בתי דינין יושבין מראש חדש אדר עד ששה עשר בו וכו':
תנו רבנן אין דנין בפורים לא דיני ממונות ולא דיני נפשות רבי נזלן אומר מראש חדש אדר ועד ששה עשר בו רבי המסן אומר מראש אדר ועד סופו ורמינהי רבי שפטן ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם לפניהם ולא לפני גוים ואם אין בתי דינין ישראל יושבין אזלי לפני גוים קשיא לתרווייהו קשיא יתיב רבי צדקן קמיה דרבי שפטן וקא מבעיא ליה בפוריא יושבין בתי דינין או לא אמר ליה יושבין איתיביה ר' צדקן והתנן אין בתי דינין יושבין מראש:

חדש אדר ועד ששה עשר בו מתניתין יחידאה היא
ולית הלכתא כוותיה ההוא דיין עם הארץ ושמיה
רבי בהמן דהוה יתיב ודאין דינא בפורים אתו בני
תרי למידן קמיה פתח בעל דין ואמר רבי לויתי לזה
מנה אמר ליה לחבריה זיל פרעיה אמר ליה לא היו
דברים מעולם אמר לו אם כן לא תפרעיתיה אמר
לו הראשון רבי יש לי שטר עליו אמר לו זיל פרעיה
אמר לו התשני כבר פרעתיו אמר לו אם כן לא תפרע
יתיה וכך היה עושה עד שהיו בעלי דינין מתפשרין
זה עם זה עד שכל בני העיר התפשרו זה עם זה
ולא היתה מערה ביניהן כל ימי רבי בהמן והיינו
דאמרי אינשי חריינים מולידין את הטענות על כן
אמרו חכמי' החושך עצמו מן הדין פורק ממנו איבה
וגזל ושבועת שוא אמר עליו ז"ל רבי בהמן שכל
ימיו היו בלי עצב ובלי מחשבה ובלי שנאה ואיבה
והיינו דכתיב ויוסף דעת יוסיף מכאוב : מתני'
אין מלוין בריבית כפורים וכו' : איבעיא להו מהו
לנבות אדם מעותיו כפורים לדברי רב שקה לא קא
מבעיא לי דקאמ' אף נועלין את החניות לדברי רבי
אפלן מאי רב אכלן אומר הבאים מאיליהן מותר
רב שתיין אומר אף הבאים מאיליהם אסור גזירה
מביה אטו הלואה בעי רב נתן אדם לבקש הבעלי
חובים מהו ופגעו בדרך מהו תיקו איתיביה רב נתן
האי מאן דאי' ליה דינא עם גוי באב לישתמיט מיניה
דריע מזליה באדר ליזל בגויה דבאדר מזליה חשוא
בדינא קיימינן כהדית מגבא לא מגבינן אמר ליה

רבי

בי שתיין הני מילי בשאר ימי אדר אבל בפורים
לא דימי משתה ושמחה כתיב קפיד רבי נתן וכי
שמחה בלא רווחה מאי הוי מאן דחביבא לי שמחה
נפיק בשמחה ומאן דחביבא לי רווחא נפיק רווחא
ולא מבעיא לגבות שהוא מותר אלא אפילו להלוות
מותר איתיביה בן מאיר והא תנן אין מלוין בריבית
בפורים ואפילו לגוי דברי רבי אכלן אמר ליה רבי
נתן הני מילי בארץ ישראל אבל בבבל ובאיטליאה
של יון מותר ומאי שנא בארץ ישראל דלא מפני
שבני ישראל יש להם שדות וכרמים שמוציאין
הוצאותן מהן בהרווחא אבל בני בבל ואיטליאה
אין לחם על מה שיסמכו אלא על הריבית ואפילו
ביום אחד שלא ילוו איכא פסידא קפיד בן מאיר
לדבריך נפל פורים בבירא לגבות מותר להלוות
מותר פורים מה תהא עליה אמר ר׳ נתן חסרון כיס
שאני שכן הידה רבי קמצן אומר גדול חסרון כיס
שתדחה את לא תעשה שבתורה דכתיב את חג
המצות תשמור לימד על חולו של מוע׳ שאסור בעשיית
מלאכה ותנן משקין בית השלחין במועד מפני שיש
בו חסרון כיס לכך היה רבי נתן אומר כל דבר שיש
בו חסרון כיס אין חולקין כבוד לפורים אמר לו בן
מאיר תינח להלוות לגבות מאי איכא למימר בהא
נמי אית ביה פסידא דמאן אתי למיגבי וליכא דאשנח
ביה קפיד ונמצאת מבשלן לעתיד לבוא מימר אמר
מדלא יהיב ליה משכונא לרעותי לית אנא נסיב
מעות בהיביתא אמר לו בן מאיר והלא ימי משתה

ושמחה כתיב וכי תימ' שמחה בלא רווחא מאי הוי
שבתות וימים טובים נמי שמחה בלא רווחה מאי
הוי ועוד הנושא אשה ילווה ויגבה ביום חופתו ולמא
תנן אוי לו למי שאינו עומד בחופת אשתו אשתו מסמ
בשעה חדא אמר לו ר' נתן ולדבריך היוצאת פורים
מה תהא עליה שמתוך שלא ירויח יצמצם בהוצאת
פורים ואתי לאמנועי משמחת פורים קרי עליה בן
מאיר נתן קמצא מסייע קמצי אלימא הניא מזונותיו
של אדם קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה
חוץ מהוצאת שבתות והוצאת ימים טובים והוצאות
בניו לתלמוד תורה שאם פיחת פוחתין ואם הוסיף
מוסיפין לו אישתיק הודה לו רבי נתן לבן מאי' ותני'
אירך לא הודה לו מודה ליה בחדא ופליג עליה
בחדא מודה ליה בחדא לגבות ופליג עליה בחדא
להלוות הלכתא מאי קלונימוס אומר הילכתא
כרבי נתן אנטונינוס אומר הלכתא כרבי מאיר ור'
פשרן אומר לחלוות הילכתא כרבי נתן לגבות
הילכתא כבן מאיר וכן הילכתא בני יחיאל השנ
הוו יתבי בנמילא דאנקונא כד אתו לבי מדרש נפק
מילתא מבינייהו חייב אדם לכבד את פורי' בכסו'
נקייה דהא ימי משתה ושמחה כתיב ואין שמחה
אלא בבגדים נאים דאמרי אינשי כפי בגדיך יזמי'
לך כסא מתיבי לא תלבש אשה לא בגדי צבעי'
ולא בגדי פשתן המגוהצין ואיתקש אשה לאיש
לכל העונשין שבתור' אמרי שאני הכא שכן האשה
טרודה לעסוק בסעודת פורים והעוסק במצו' פטו'

מן המצוה ודיק' נמי דקתני ויושבת תמיד בין תנור
לכירים אבל האיש שאין טרוד בכך חייב ללבוש
כסות נקייה ולא בפורים בלבד אמרו אלא בכל יום
ויום חייב לכבד עצמו בלבוש נאה וכסות נקייה
שכן אומר הכתוב ואהבת לרעך כמוך ואם אתה
חייב לאהוב את חבירך ולכבדו כל שכן גופך ומי
שלא יאהב את גופו לא יאהב את חבירו
ותו יתבי קמיה דרבי ניסים הלוי וקא' ה"ע כגון
אנן דלבשינן שפיר בכל יומא במאי נכבד את
הפורים אמר להו באכילה ובשתיה אמרי האי לא
קמיבעיא לן דהא כל יומא כל שפיר קא אכלינן
פורים במה מכבדינן ליה אמר להו בכלי כסף וזהב
שכן הוא אומר והשקות בכלי זהב וכסף וכלים
מכלים שונים ותנן העשיר הרגיל לאכל בשר חיה
ועוף בכל יום בפורים ישנה כיצד ישנה היה רגיל
לאכול צלי יאכל מבושל מבושל יאכל צלי ר' שכן
אומר אם היה רגיל לשתות בארבעה כוסות ישתה
בשמנה בשמנה ישתה בששה עשר הכא נמי אם
אתם רגילין לשתות בכלי זכוכית תשתו בכלי זהב
וכלי כסף אמרי ליה שפיר קאמרת אבל לית בהו
יקירא דלא חזו ליהוי אינשי אמר להו זילו עבידו
המיינא דכספא וחפו להו דהבא תנא לא היו ימים
מועטים עד שעשה רבי יהודה השמן ברבי יחיאל
רצועה מכסף מצופה מזהב לכבוד פורים והודו לו
חכמים: מתני' האשה שהלכה בעלה למדינת
הים וכו': איבעיא להו לדברי רבי קמצן פטורה

מארבע עשרה סעודות אבל מעשרים וארבע מתנ
מזונות חייבת או דילמא פטורה מזה ומזה תא שמע
פטורה מסעודת פורים והא בהא תליא מילתא
ופטורה מזה ומזה מאי טעמא משום חינא דהיינו
שתמצא חן בעיני בעלה שהיא מדקדקת בהוצאה
הלכתא מאי תני חדא הילכתא כרבי קמצן ותניא
אידך לית הילכתא כרבי קמצן קשיא הילכתא
אהילכתא לא קשיא כאן בסעודת פורים כאן מעין
סעודת פורים דתני ר' קמצן אף על פי שאמרו האשה
שהלך בעלה למדינת הים פטורה מסעודת פורים
אבל עושה היא מעין סעודת פורים כדי שיראה
התנוק וישאל בעי קלונימוס מלוה ברבית שעומדים
מבתיהם שנה או שנתים נשותיהן מה הן בסעודת
פורים תא שמע דתנן או ביבשה מעין מדינת הים
והאי מעין מדינת הים הוא : מתני' רבי שקרן
אומר תורוס איש רומי וכו' : מאי טעמא כדי שיכיר
התינוק וישאל והא בקליות ואגוזים סגיא כדתנן
מחלקין להם קליו' ואגוזים כדי שיכיר התינוק וישא
אי תנא לקטנים כדקאמרת ומתניתין לנערים קתני
ונערים לא מכתייהו בקליות ואגוזי' לכן תיקן תודוס
איש רומי ברומי שיתנו להם מעות פורים והתנן רבי
כזבן אומר אף לקטנים הדר ביה רבי כזבן דתניא
רבי כזבן אומר האי דיהבינן השתא מעות פורים
לקטנים לאו חובה היא אלא נהגו לעשות כן מפני
דרכי שלום לקיים מה שנאמר דרכיה דרכי נועם
וכל נתיבותיה שלום : ולבני העשירים מעות זהב

וכסף וכו׳ : איבע׳ להו מנהג או חובה ר׳ שקרן אומר חובה רבי כזבן אומר מנהג ותילכתא כרבי כזבן· מעות זהב זכסף מאי ניהו פרחים מזהב ופרחים מכסף והיינו דכתי׳ פרות תפרח ותגל אף גילת ורנן ואמר רבי שמחה מאי פרוח תפרח שני מיני פרחים פרוח אלו פרחים של כסף תפרח אלו פרחים של זהב:

הדרן עלך אין קורין וסליקא לה מסכתא דפורים ברחמי דשמיא ואינון ארבע פרקי ודין סמנהון באדר העשיו פורים אין קורין

אשריך מסכת פורים שנכנסת בסכלות ויצא׳ בזהב אשרי הסכלי׳ הנמצאים ביום פורי׳ חיבה יתירה נודעת להם שהתחיל בהם מסכת פורים אשרי מי שאין לו דעת בפורים כי הסכלות לסכלים בפורים נאה להם ונאה לעולם שכן אמר שלמה בחכמתו ולבי נוהג בחכמה ולאחוז בסכלות ולבי נוהג בחכמה בשאר ימות השנה ולאחוז בסכלות בפורים׳:

ולמה השלים המסכתא בפרק אין קורין לפי שאין קורין בו אלא בשעה שאינו לא יום ולא לילה שלא נכתב אלא לשחוק בעלמא לשמח האנשים ביום פורים והקורא בו לא הפסיד אלא כמי שקורא בספרי רפואות ובדברים המועילי׳ לגוף ואינן מזיקין לנחש כי דברי זאת המסכתא בדיתי אני קלונימוס מלבי המשנה והגמרא ואעידה לי עדים נאמנים את רבי שקרן ואת רבי כזבן אחיו הכתובים בסוף המסכתא ואם שגיתי בשום דבר ישאיני עושיני והיו כלא היו:

ספר חבקבוק

קינה על שגיונות לקרות
בו בעת לצן ביומי
פורים:

ויהי בימי כרמי בן זרח מבצרה מלך ישראל
השותים במזרקי יין ואוהבי אשישי
ענבים: ויהי דבר יי אל התרשתא בן הכוס בן
ענב את מי אשלח ומי ילך לנו להציל את ישראל
מיד שוסהו: צעק לבם אלי ותקצר נפשי בעמל
ישראל כי ידעתי את מכאביו וארד להצילו כי באו
מים עד נפש: ואם אין זר אנכי אהיה עם פיך
והוריתיך אשר תדבר: ויאמר אהה יי צבאות
הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי אך שלח ביד חב
חבקבוק הנטופתי ידעתי כי דבר ידבר הוא: ויצא
בקבוק הנביא מלאך יי במלאכות יין: ויבא
בקבוק אל כרמי ויאמר אטיף לך ליין ולשכר ויטיף
על בית יצחק והיה המטיף לעם הזה:
תחלת דבר בקבוק שמעו עמים כלם אם תשמעו
שמעו ואם תחדלו הן אנכי נפשי הצלתי: ואעידה
לי עדים נאמנים נאדת שכר ונבלי יין: ויאמר
אליהם עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעפים
אם כרמי לכו אחריו ואם כארי לכו אחריו: ויענו
כל העם ויאמרו טוב הדבר דבר אלינו הנביא לכו
ונפילה גורלות מי יעצור לנו וילכד כרמי: וידע
כרמי כי לו משפט המלוכה וילך לו אל ארץ טוב

ויתלקטו

ויתלקטו אל־כרמי אנשי החיל אשר־נגע אלהים
בלבם ׃ ואנשים בני בליעל אמרו מה יושיענו זה
מה־לנו־ חלק בכרמי ולא־נחלה בבצרה איש
לאהליו ישראל ויחפוך לבב־העם ויהי למים ׃
וילכו וימשחו את־בארי למלוך עליהם ויהי ב
כמחריש ׃ פרשה סתומה ׃
ויהי דבר יי אל־בקבוק הנביא לאמר ׃
עד־מתי לעדה הרעה הזאת כה עשו
אבותיהם בהוציאי אותם מארץ מצרים ׃ תנה לנו
מים ונשתה ואותי עזבו מקור מים לחצוב להם
בארות ׃ סר סבאם הזנה הזנו עברו תורות הלפו
חק הפרו את־בריתי ׃ ולא אמרו איה יי המעלה
אותם מים־סוף המוציאם מקצה יאורי מצרים ׃
ואתם קמתם תחת אבתיכם תרבות אנשים חטאים
׃ ואשלח לכם את־עבדי השכם ושלוח ולא
שמעתם ׃ ועתה אם באמת ובתמים משחתם את־
בארי למלך עליכם ישמח הוא בכם ואתם תשמחו
בו ׃ ושאבתם מימיו בששון ממעיני הישועה ׃ ואם
גם־אתם גם־מלככם תספו ׃ ויאמר בקבוק את־כל
הדברים האלה באזני בני־ישראל סבא אשכר ארום
חנתי ולא־אבו שמוע ויקשו את־ערפם הרעו מאבותם

ותרב המלחמה בין כרמי ובין בארי ויהי בית בארי
הולכים ודלים ובית כרמי רבו למעלה: פתוחה

ויהי דבר יי אל כרמי ביד בקבוק לאמר: אל תירא ולא תחת כי אתך אני והרכבתיך על במותי ארץ: הרחק מאהלי המים הזדונים אשר עד נפש יקיפו עליך: חי אני אם לא אכין כסאך ממעל כל השמים וקורא לך שם חדש אשר פי ירוה יקבנו: והיית עבדי כרמי עטרת תפארת לכל הארץ ונהרו אליו כל הגוים: ולא יקרא עוד כרמי זה שמו אשר יקראו מתנשא לכל לראש: ויהי כשמוע כרמי את הדברים האלה וישתחו ארצה לירוה: ויאמר כרמי מי אנכי ומי ביתי כי הביאותני עד הלום לך ירוה הממלכה והמתנשא לכל לראש: פתוחה

ויקרא כרמי לעמו ויאמר שמעוני אחי ועמי גבורים לשתות יין ואנשי חיל למסוך שכר: התחזקו והייתם לאנשים פן תעבדו את עם בארי כי לו המלחמה פנים ואחור ויזעקו אל בית אביו: ויקבצו אליו כל האגמים והיאורים והנהרות עד הים הגדול ויאמר להם סובו העם הזה והקיפום: והיה האיש אשר יצא מן המחנה ונמלט

יהיה

יהיה נפשכם תחת נפשו׃ ואם תעשו את הדבר
הזה לכלכם אתן מתנות לכסף ולזהב ושמתי
אתכם שרים על עמי׃ וייטב הדבר בעיניהם ויעשו
כן׃ עוד חציים אחרי כרמי וחצים אחרי בארי׃
וישם בארי מס על הארץ ואיי הים׃ סתומה

וישלח בארי אל כרמי ויאמר כה יעשה לי
אלהים וכה יוסיף אם אשאיר לבית
כרמי עוללות עד אור הבקר׃ והכיתיך בשוט
שוטף ורעם ברד ואבני אלגביש עד אשר לא
ישאר שם גם צרור׃ ונאסף שמחה וגיל מכרמי ויין
מיקבים חשבתי לא ידרוך הדורך הידד השבתי׃
גם נביאיך לא מצאו חזון ולא ישמע עוד קול
מלאכה׃ וכל רואיך ישום וישרוק ונשא הקינה
הזאת עליך׃ היית לגפן אדרת נטע שעשועים
לעשות נטע ולשאת ולעשות פרי ואיך נהפכת
סורה כגפן נכריה׃ אם בצרים באו לך הלא ישאירו
עוללות אם גנבים בלילה הלא יגנבו דים׃ ויהי
כשמוע העם את הדברים האלה ויחרדו איש אל
אחיו ויאמרו הבו עצה עוצו ודברו׃ סתומה

ויהי כל העם נרגן זה אומר נתנה ראש
תשובה אל בארי וזה אומר תנה

אתם משלמים אל כרמי המלך בישבכם שני עשרי
עדנים וחיבתם את ראשיכם למלך׃ ויהי הקשר
אמיץ ארץ בארי ויתנו לו איש שקל כסף ויאמר
להם בקבוק אמרתי לא־אוסיף עוד לדבר והנה
הציקתני רוח בטני כלכל לא אוכל׃ הנה בטני
כיין לא־יפתח וכאובות חדשים לא־יבקע׃ הגיתו
באיים וראו הן היתה כזאת שמעו שמעו והתמהו
תמהו ההמיר גוי מלכו טוב ברע או רע בטוב ועמי
המיר כבודו בלא יועיל׃ אחי מלככם איפה אלה הוא
ממקומו ולא עמד כי יי הדפו׃ הלא ידעתם אם־
לא שמעתם יום מלכנו החל למלוך ועתה מדוע
אתם סוררים והיא לא תצלח׃ על־מה תכו תהלתכם
עוד תוסיפו סרה בברית עמי על־מה כספך היית
לסיגים סבאך מהול במים תיסרך רעתך ומשובותיך
תוכיחוך ראי דרכך תוסיפי לדאבה בה ויין ישמח
לבב אנוש׃ עמי מה הונעתיך ומה הלאיתיך ענה
בי מה לך לדרך מצרים לשתות מי שיחור מה לך
לדרך אשור לשתות מי נהר׃ מה לכם כי בחרתם
לשתות מי באר הלא מימיו בכסף תשתו לכו שברו
בלא כסף ובלא מחיר יין׃ הוי כל צמא ילך למים
לבוש ואין לחום לו ואין כסות בקרה׃ ובין בכלם

יחמו

יחמו כתנור בוערה מאופה מה־לו ולבגרים יכסוהו
ובדם ענבים סותה אשרי משכימי בקר שבר ירדופו
ושוב לב משתה תמיד׃ פתוחה

ואתה בארי שמע דבר יי׳׃ הטוב אתה
מים־סוף הרוב רב עם־ישראל אם־
נלחום נלחם בם והמה ברתו אותו לשנים ויעברת
בין בתריו׃ שמעתי חרפת בארי גאותו וגאונו
ועברתו את־מי חרפת ונרפת ועל־מי הרימות קול׃
כה־אמר יי׳ קצפתי על־אבותיך קצף מימי נח
זאת לי החריבו ארץ ומלואה תבל וישבי בה ואנכי
קצפתי מעט והמה עזרו לרעה׃ לכן חי־אני אם־
יעלה לשמים שיאך ואם־על־במים שים קנך
משם אורידך נאם־יי׳׃ ועל־העבים אצוה
מהמטיר על־עמי מטר והמטרתי על־ארץ לא־איש
ארץ שאה ומשואה לא־יפנה דרך כרמים׃ אומר
לבולרת חרבי ואחריב בכף־פעמי כל יאורי מצור׃
אעצור במים ויבשו מבכי נהרות משיחור ועד־
פרפר זעקת שבר יעוערו׃ גם־מי נמרים לשמה
יהיו ונשתו מים מהים ומי־הירדן יכרתון ונהר יחרב
ויבש׃ והובשתי את־מקורו והכרתי מבית בארי
משתין בקיר ועצור ועזוב׃ זדון לבך השיאך שוכני

מתני על לחורי עפר וכפים׃ אמרת אשלח על
במותי עב כנשר אדאות׃ אפרוש על כרמי ועל
בצרו שודד אפיל׃ לכן יושר עליך הקיר הזה׃
הבאר הגדול הרובץ בתוך יאוריו האומר בלבבו
אני יאורי ואני עשיתיני איך היה לשמה כרגע נבקעו
מצפוניו׃ באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם איכה
נחשב לנבלי חרש בארות נשברים אשר לא יכילו
המים׃ תהום אמר לא בי היא וים אמר אין עמדי׃
הבנהרים חרה ה׳ אם בנהרים אפך מושך מים
מיבש וכל הנהרות החריב׃ שערי הנהרות נפתחו
נמו ולא עמדו רגז לקראת רגז יחתו׃ ועבר בים
צרה הובישו כל מצולות יאור׃ הילילו חפצי כל
נהרות בבל אשר אדיריהם שודדו נפל גאון עזכם
׃ קומו ולכו כי לא זאת המרגועה באו בנקרת
הצורים ובמחילות הסלעים מפני פחד יהוה עד
יעבור זעם׃ היעמוד לבכם אם תחזקנה ידיכם
לשוד אחיכם כקוץ סוגר בלהם נמים הנגרים
ולא נודע מקומו אים׃ פתוחה
זאת כרמי ארחם ונתן פריו המשמח אלהים
ואנשים׃ זרע יעקב נטעהו הנה שברו אתו
כל אשר כרמי עובר ארום הנתי כל נבל ימלא
יין

יין ובשמים גילה גרנו ושבתי את־שבות עמי ונתנו
בביתיו ובחומותי קול כדורכים הידד ועבר לנו
נשיא להם לעולם׃ סתומה

ויאמר חבקוק אל־כרמי ולעמו כה אמר
יי בחצי הלילה ונטיתי ידי על־
בארי ועל־עמו׃ והשבתי גאון זדים וגאות עריצים
אשפיל והיו כצבי מודח איש אל־ארצו ינוסו׃ ישאו
נהרות דכים אף ירגזו תהומות אבן מקור תזעק
כהקיר ביר מימיה׃ הלא יבושו כי־יבאו כל־נהריהם
ובקשו את־מלכם ולא־ימצאהו חלף עם־אניות
אבה הלך בלא חמדה׃ והיה כמוץ עובר המון
אדירים עד־ארץ אשפילם אורידם והכיתם כמימיו
והיו בקרבם לצבות בטן ולנפיל ירך׃ והבאתי
להם חלחלה בכל מתניהם ופיק ברכים ונבהלו
צירים וחבלים יאחזון כיולדה יחילון׃ והיו להם
לציניםפחים בדרך עקש אז יכירו וידעו כי־אני
יהוה דברתי ועשיתי׃ ואת־כרמי אציל מידו ולא
עליהם יהיה הגשם׃ ואתם תשבעו טוב ואכלתם
מעדנים והמה ירעבו ולקחתם מהם מין הרקח
והנעתם אל־הדלת אל־דל שבתותיכם ופסחתי
עליכם ולא אתן המשחית לבא אל־בתיכם׃

ונשמרתם מאד לנפשותיכם פקחת שתו־מים בעצם
היום הזה והיה משתיכם תוף וכנור נבל וחליל ויין
דבש וחלב תחת לשונך ומכל החי מכל בשר׃
קחו נשים והולידו בנים ובנות נטעו כרמים ואכלו
את־פריהן מהרו ועשו את־אשר־צויתי כי־יש שכר
לפעלתכם׃ ויהי כשמוע כרמי את־הדברים האלה
וישתחו ארצה ליהוה׃ ויאמר כל אשר־דבר יהוה
נעשה אך יקם יהוה את דברו׃ ויהי בחצי הלילה
ויהוה נהג רוח ים חזק מאד וישם את־הים לחרבה
וייבש כל־הנהרות והאגמים והיאורים והבארות
החריב׃ גם העבים הריץ רץ לקראת רץ ומטר לא
נתך ארצה׃ ואת־אנשי בארי הכאיב ויך אותם
בשחין רע מכף־רגל ועד־ראש אין מתום בבשרם׃
ובראותם כי גדל הכאב מאד וישובו אל־כרמי
בכל־לבם׃ ויאמרו חטאנו ליהוה ולך ועתה שא נא
פשעינו אשר נואלנו ואשר חטאנו׃ וישבעו לו
לעשות כל־אשר יצום ויכרות להם ברית׃ ויהללו
את־יהוה אשר־הביאם אל־המנוחה ואל־הנחלה׃
ויהמו קול כהולך בחליל ותשמח הארץ לקולם׃
ויאמר להם בקבוק לכו ונלכה אל־בצרה ונחדש
שם המלוכה׃ שם העיר מיום שמה שם שם לו חק

ומשפט

וּמִשְׁפָּט לִהְיוֹת יְמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים
מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה׃ וְהָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע לַמֶּלֶךְ
וְהַשָּׂרִים אֲשֶׁר יִהְיוּ בַּיָּמִים הָהֵם יָחֳרַם כָּל־רְכוּשׁוֹ
חֵלֶל מַמְלָכָה וְשָׂרֶיהָ׃ וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים בְּכָל־מְדִינוֹת
הַמֶּלֶךְ לְקַיֵּים אֶת־כָּל־תּוֹקֶף הַכָּתוּב בַּסֵּפֶר׃ בְּכָל־
עִיר וָעִיר מְקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ שִׂמְחָה
וְשָׂשׂוֹן לַיְּהוּדִים מִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת
אִישׁ לְרֵעֵהוּ׃ קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל־
זַרְעָם וְעַל כָּל הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם לְקַיֵּים אֶת־כָּל־תּוֹקֶף
הַכָּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי כַרְמִי
וּמַעֲשֵׂה תוֹקְפוֹ וּגְבוּרָתוֹ הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־
סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מָדַי וּפָרָס׃ וְלֹא־קָם נָבִיא
עוֹד בְּבֵית כַּרְמִי כְּבַקְבּוּק לְכָל־הָאוֹתוֹת
וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר עָשָׂה
לְעֵינֵי כָּל־
יִשְׂרָאֵל׃

ותשלם המלאכה כ"ג אדר ראשון שנת ש"ב
על יד דניאל אדיל קינד בר
קורנילייו הזקן יצ"ו

בויניצייה